ÇOCUK ROMANLARI

KEMALETTİN TUĞCU

ATEŞ BÖCEKLERİ

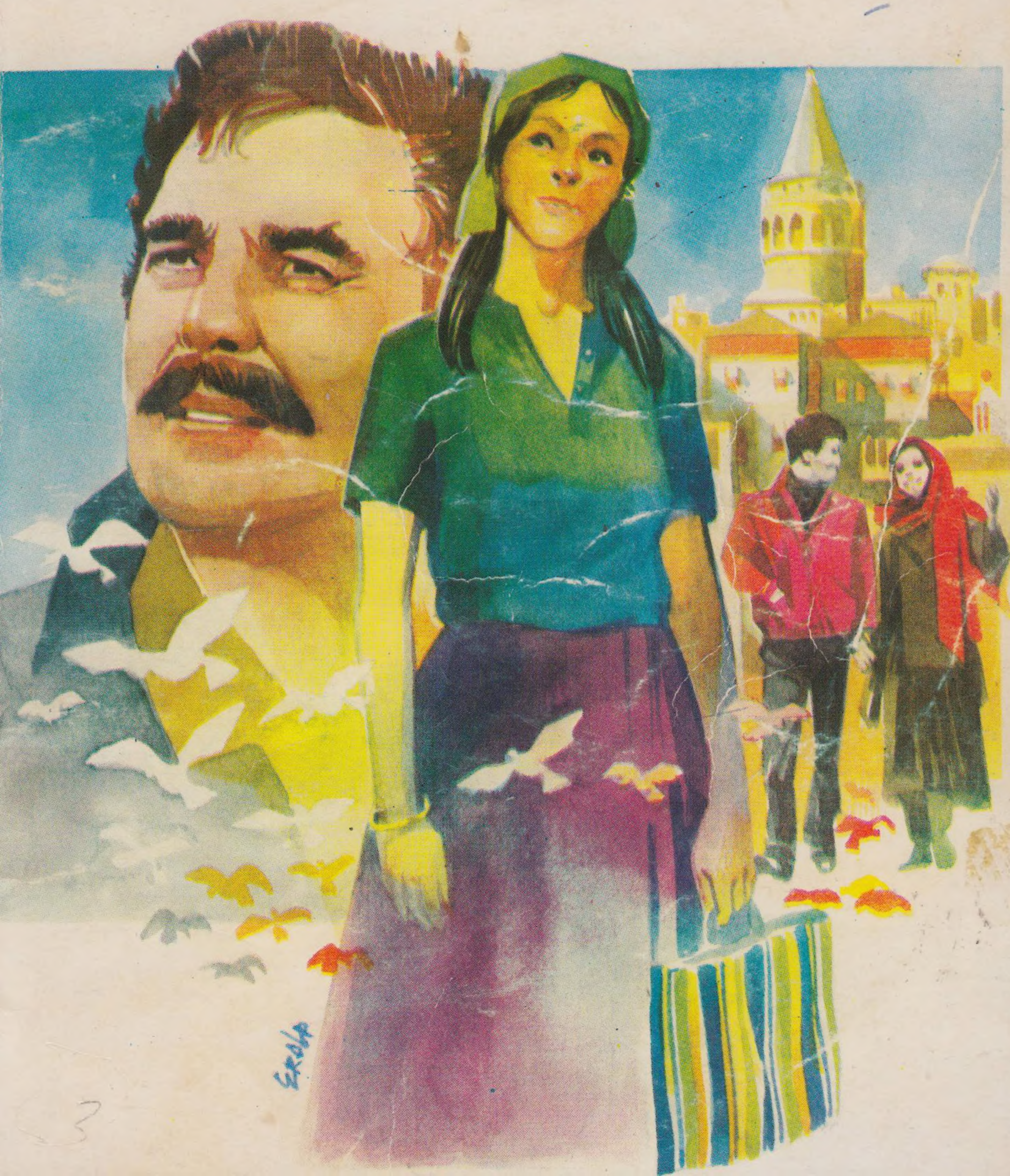

KEMALETTİN TUĞCU

ATEŞ BÖCEKLERİ

Bu kitap Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının 16. Aralık 1985 tarih ve 2201 sayılı Tebliğler Dergisi'nde ilkokul 4 – 5. ile ortaokul 1 – 2. sınıflarına tavsiye edilmiştir.

ÜNLÜ KİTABEVİ

Ankara caddesi Pamir han. No.54/8
Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 512 06 02 - 512 08 19

ÜNLÜ KİTABEVİ

Ünlü Çocuk Romanları Dizisi: 8

Yayın Hakkı (Copyright): Ünlü Kitabevi

AFA MATBAACILIK
İSTANBUL — 1987

Tatil aylarında Boğaziçindeki Eniştem Ekrem beyin yalısına gidiyordum. Ekrem bey, annemin ablası olan Selma hanımla evliydi. Sevim adında bir de kızları vardı.

Sevim ortaokulu bitirmiş, liseyi okumak istememişti. Teyzem kızının biraz da ev işlerini öğrenmesini isterdi. Bu yüzden, ana kız, daima çekişir, bazen günlerce biribirlerinin yüzüne bakmazlardı.

Eniştem yumuşak başlı bir insandı. Hani enseye vur, ağzından lokmasını al derler ya, işte o uysallıkta bir adam. Mahmutpaşa'da dükkânı vardı. Kazancı yerindeydi. Yalı ona babasından kalmıştı.

Yalının önünde rıhtım, arkasında da epeyce geniş, bir bahçe vardı. Ben hemen her yıl, haziran ayında oraya giderdim. Bu ay ateşböceklerinin çok bulunduğu aylardan biriydi. Ağaçların arasında ışıklarını yaka söndüre dolaşırlardı. Sevim'le beraber bu böceklerden yakalar, avucumuzda tutardık.

Sevim bana:

— Bunlar neden böyle ellerinde fenerlerle dolaşıyorlar, biliyor musun? Flört etmek için.

Ben flörtün ne demek olduğunu teyzemin kızından öğrenmiştim. O benden beş yaş kadar büyüktü, Bana:

— Bilge, demişti. Kızlar, oğlanlar, gençliğin ilk çağlarında biribirlerini seçer, onlarla aşıkdaşlık ederler.

Ben kızarmıştım. Ayıp bir şey duymuş gibiydim. Sevim ablam:

— Kız aptal, demişti. Bunda kızarıp bozaracak ne var? Bu bir denemedir. Bir kız erkeğin, erkek de kızın

huylarını, eğilimlerini öğrenir. Aradığını buluncaya kadar böyle flört eder. En iyisi ile evlenir.

Benim böyle şeylerle ilgim yoktu. Ortaokulu bitirmiştim. Önce annem ölmüş, babam, Semiha Hanımla evlenmişti. Babam da öldü, onun ölümü üzerine üvey anem, Cezmi Beyle evlendi.

Annemle babamın yaşadığı ve benim doğduğum eve benimle artık ilgileri kalmamış olan üvey annem ve babam yerleşmişlerdi. Kurulu düzen apartman dairesine onlar sahip çıkmışlardı. Belki ikisi de beni istemezlerdi. Ama babamın satın aldığı bu apartmanın yarı yarı hissesi bana kalırmış. Bunu annemin ablası olan Selma teyzemden öğrenmiştim.

Onlardan hiç sevgi ve ilgi görmemiştim, ama bana kötü davrandıklarını da bilmiyorum. Aç ve açıkta değildim. Annemin sağlığında bana verilmiş olan odada ve o eşya arasında yaşıyordum.

Benim babam bir devlet memuru idi. Onun sağlığında daha rahat yaşardık. Üvey babam Cezmi bey komisyonculuk yapıyordu.

Tatil aylarında biraz eğleniyordum. Deniz vardı, yalının bulunduğu köy şenlikliydi. Rıhtımlardan, kayıkhanelerden denize girer, sandallarla gezintiler yaparlardı.

Ben hava kararıktan sonra hep yalının bahçesine çıkardım. Orada taflan ve yemiş ağaçları vardı.

Ateş böceklerinin ışıklarını yaka söndüre dolaşmaları çok hoşuma giderdi. Teyzem balkondan bana bakar ve:

— Bilge, derdi. Gel, sofraya yardım et. Sonra gene çıkarsın.

Annemin eniştesi olan Ekrem bey:

— Bilge senin adını artık Ateşböceği koyalım, derdi.

Hakikaten de, bana böyle söyliye söyliye adım unu-

tulmuş, herkes bana ateşböceği demeğe başlamıştı. Yalı komşuları bile bana «Ateşböceği» diye seleniyorlardı.

Yalıda öksüzlüğümü, yetimliğimi unutuyordum. Bana herkes iyi davranıyordu. Okulların açılacağı sırada İstanbul'daki apartmana dönüyordum. Üvey annem:

— Haydi bakalım, derdi. Yazın tadını çıkardın.

Ben anneme yardım ettiğim gibi, bu üvey anneye de yardım ediyordum. Annemin yerinde şimdi başka bir kadın mutfakta çalışıyordu. Babam ölmeden önce bu kadın bana iyi davranmıştı. Sonradan beni teyzemin yanına vermek istedi ama teyzem:

— Bilgenin bu evde hakkı var Semiha hanım, demişti. Yarı hisse onun. Size bir ziyanı da dokunmuyor.

Semiha hanım kurnaz bir kadındı. Apartman dairesine iyice yerleşmişti. Benimle uğraşmaktan eline birşey geçmezdi. Zaten teyzem sık sık gelir, benim hırpalanıp hırpalanmadığımı araştırırdı.

Üvey babamdan hiç bir şikâyetim yoktu. Ben sofraya gelmeyince yemeğe başlamaz, sık sık başımı okşardı.

Teyzem beni her zaman korur, bir eksiğim olmamasına dikkat eder, okuyup kendimi kurtardığımı görmeden ölmekten korktuğunu söylerdi.

Yalıda teyzem de, eniştem de beni kendi kızları gibi seviyorlardı. Ben oraya gider gitmez, eniştem:

— Eee, Hanım, derdi. Bizimki geldi. Sen şu meşhur tepsi böreklerinden yap baklım. Bir de pestil ez. Meyva var ama pestil hoşafının da yeri başka.

Ben gidince çeşitli yemekler yapılırdı. Bu pestil hoşafını ben de çok seviyordum. Teyzem kilerden bir büyük parça kayısı pestili çıkartır, bunu ufak ufak koparır, suya koyar, bana da bir parça verirdi. Bu pestil çiğnemeden yeniyordu. İnsan ağzında ıslatıyor, dili ile, dişleriyle biraz eziyor, uzun süre ağzında tutuyordu. Mis gibi kayısı kokardı.

Bazen yaz ortasında bile makarna pişerdi. Eniştem bu makarnayı İstanbul'dan alıp getiriyordu. Makarna, öyle şehriye gibi incecik, sümüklüböcek kabuğu gibi kıvrım kıvrım olmayacak. Ortası delikli, pişince kurşunkalem kalınlığında olacak. Buna rendelenmiş kaşar peyniri serpilince artık tadından yenmez olur.

Bu makarna pişince eniştem:

— Eeee, derdi. Bu iş oldu artık. Benim ayaklarımı, Ateşböceğinin de ellerini bağla da yemeğe oturalım hanımcığım.

Benim canımı sıkan birşey vardı. Yalıda hep benim yetimliğim, öksüzlüğüm söylenirdi. Hanım, öksüze ne ikram edeceksin? Bey yetime ne getireceksin akşama. Hatta teyzem beni bağrına başarken:

— Öksüzüm, yetimim benim, derdi.

Bir bu, bir de Ateşböceği. Bilge adımı kullanmıyorlardı. Teyzemin kızı Sevim beni pek sevmezdi. Beni görür görmez:

— Düştü gene belalar mubareği, derdi.

Teyzem ona kızıyor ve üstüne yürüyordu:

— Sende hiç vicdan yok mu? Allahın belâsı.

Bana çok iltifat ettikleri için, benden epeyce büyük olan Sevim ablam beni kıskanıyordu. O ortayı bitirmiş, artık pek sokağa çıkmıyordu. Evde hizmet gören Safiye adında bir kadın vardı. Zaten aile pek kalabalık değildi. Teyzem de tam bir ev kızı olarak evlenmişti. Yemek, çamaşır, temizlik, alış veriş, dikiş, biçki hep onda. Ama ancak ilkokulu bitirebilmişti. Annemden sekiz, on yaş kadar büyük olan teyzem ilkokuldayken annem dünyaya gelmiş, kardeşine baksın diye onu okuldan almışlardı.

Teyzem bunun için:

— Ah, ah, derdi. Ben de okurdum, ne diyeyim o babama. Beni okutmadı. Çok da hevesim vardı. Sınıfları iki-

şer ikişer geçerdim. Beni eve kapattılar. Belma'yı okuttular.

Annem hakikaten bilgili ve liseyi bitirmiş bir kadındı. O derece de güzel huylu ve sakindi. Benim anneme çektiğimi söylerler.

Yalının arkasından köyün sahil yolu geçiyordu. Bunun arkası da kırlıktı. Köyün yalılarının çoğu bu deniz kıyısına sıralanmışlardı. Daha sonra, çarşı iki tepenin arasındaki düzlüğe doğru uzanır, daha ötede bostanlar ve yol üzerinde ahşap evler bulunurdu.

Bitişikte bir yalıda Cemil ağabeyler oturuyordu. Bu yirmisinin üstünde, üniversiteye giden bir gençti. O ancak Temmuzda filan yalıda kalırdı. Onun fakültesi geç kapanıyordu.

Yazın birkaç ayında, yalıların sandalı ile gezer, balık tutar, denize girer, yazın tadını çıkartırdı. Onların da yallarının arkasında bir bahçe ve bu bahçede ağaçlar vardı.

Hava kararıktan sonra ateşböcekleri görünmeye başlardı. Enistem:

— Kızım, derdi. Seninkiler gene sökün ediyor. Fenerini eline alan karanlıkta dolaşmağa başlıyor.

Ben çok seviyordum bu ateşböceklerini. Onları sevdiğim için bana da Ateşböceği adını takmışlardı.

Mutfak kapısının dış tarafında, duvara dayalı bir tahta sıra vardı. Çoğu zaman orada oturur ve böcekleri seyrederdim. Arda bir de tırrrnn diye bir toprak kurbağasının sesi gelirdi. Ben bu kurbağaları çok merak ederdim. Onlardan bahçede birkaç tane varmış. Sevim ablam, bahçenin bir köşesindeki taşları kaldırarak bana bu yeşil kurbağaları gösterirdi. Üzerlerinde kahverengi, sarı lekeleri vardı, karınları beyazdı ve değnekle dokununca zıplayarak, atlıyarak kaçıyorlardı.

Teyzeme mutfakta, ya da ev işlerinde yardım eder-

dim. Gündüzleri çok az çıkardım bahçeye. Sevim ablam çağırırdı, orada voleybol oynardık. Bazen de ip atlar ve yere çizgiler çizerek taş sektirirdik. Teyzem bunun için:

— Her yaz bu yüzden bir ayakkabıdan oluyorsunuz, derdi.

Teyzem komşularıyla çokluk görüşmezdi. Dedikoduyu sevmeyen, kendi halinde, evinin işi ile uğraşan bir kadındı. Sonra titizdi, fazla kapalıydı. Sevim ablama hiç göz açtırmaz, yalnız bir yere yollamazdı.

Ben, babamdan ve annemden kalan evde hiç rahat değildim. Annem ve babam hep gözlerimin önüne gelirdi. Onları rüyalarımda görürdüm. Sonra, gözlerimi açtığım zaman ya Semiha hanımın, ya Cezmi beyin sesiyle karşılaşırdım. Bu Semiha hanım, evde, annemin arkasından kalan terlikleri, ya da kazakları giyerdi. Annemin odasında, annemin yatağında şimdi o yatıyordu. Annemin odasındaki aynaya bakarak o süsleniyordu. Bir zaman benim öz babamla yaşamış, o da ölüp gidince bu Cezmi beyi bulmuştu.

Cezmi bey fena adam değildi. Bilgisi, görgüsü de yoktu. Ama yaradılıştan terbiyeli ve iyi kalpli bir adamdı. Sık sık benim gönlümü alır, hatta beni yalıya o götürür, bırakırdı.

Ortaokulu bitirmenin sevinci beni biraz değiştirdi. Ben Sevim ablam gibi uzun topuklu ayakkabı giymeğe hevesli değildim. Tırnaklarımı da uzatıp boyamıyordum. Çeşit çeşit elbisem yoktu. Bir mektep forması, iki de evde giydiğim elbise.

Teyzem bana çabucak bir etek dikerdi. Her yaz, babamın evine döneceğim sırada da kışlık ayakkabı alırdı.

Üvey annem Semiha hanım yaz kış gezmeyi severdi. Apartmanın içinde, ya da dışında komşuları vardı. Onlara giderdi. Hatta öğle yemeklerini çoğu zaman komşularda yer, akşama yakın eve gelip iki kap yemek pişirirdi.

Bize misafir olarak gelen komşularla kor :ştuğ . sırada:

— Ne yapayım, derdi. Başımın derdi. Sokağa atacak değliim. İşte o da aramızda oluyor. Yarın öbür gün evlenir gider.

Teyzem, hep benim kulağımı doldururdu:

— Kızım, o evin yarı hissesi senin. Eşya da senin hakkın. Çoğu annenin çeyiziydi. Bunlar hazıra kondular.

Bir şeye ihtiyacım olursa onu teyzeme söylerdim. Yeni bir çanta, bir dolma kalem, çiçekli bir şiir defteri.

Teyzem bunları ne yapar yapar, alırdı. Ara sıra içinden gelerek beni koynuna alır, bana sarılırdı.

— Ben annenin yüzünden okuyamadım Bilge. O dünyaya gelince beni okuldan aldılar. Küçük bir kızdım, anneni beşiğini salladım. Onu kucağımda taşıdım, mamasını yedirdim. Helal olsun. Kardeşçiğimin ne suçu vardı? Benim anam babam eski kafalı insanlardı. Ne gezme bildim, ne giyim kuşam. Topuklu ayakkabıyı bile evlenirken gelinlik ayakkabı diye giydim ayağıma. Baba evinde böyle. Evlendim, gene yemek, gene çamaşır, gene bulaşık.

Eniştem çok iyi bir insan olduğu halde, teyzem yine kusurlarını bulur, kendisine üzüntüler çıkartır, hatta ağlar, sızlar, benimle dertleşirdi. Doğrusu kadıncağız bana anne yerine geçmişti.

Sevim ablam ortayı İstanbul'da okumuştu. Babası ile bütün gün erkenden İstanbul'a iner, akşamları da birlikte dönermiş. Ekrem bey eniştemin okumakla başı pek hoş olmadığı halde, teyzemin zoruyla okutmuş kızını. Şimdi benim için de, bazen:

— Ne yapacaksın okuyup da! diyordu. Sevim ortayı okudu da ne oldu? Bir yığın masraf, erkek değil ki bir işe girsin. Sen de öyle, gençlik çağını okulun sıkıntısı içinde geçireceksin.

Halbuki, ben annemi ve babamı kaybettikten sonra, kimseye muhtaç olmamak için okumak, kendimi kurtarmak istiyordum. Üç yıl daha okur, en az bir öğretmen olurdum.

Teyzem, ortaokul tatil olur olmaz beni liseye yazdırmak için okula gelmiş, benim ortaokul belgemi almıştı. Resimlerime, okula verilecek zarflara kadar herşey hazırdı. Gitmiş, okulu da görmüştük.

Ortaokul arkadaşlarım da bu liseye yazılıyorlardı. Orta tahsil yapmanın sevinci içindeydik. Ben onyedi yaşımda liseyi bitirecek sonra da üniversiteye gidecektim.

Sevim ablamda hiç böyle bir heves yoktu. Onun içi içine sığmıyor, yalıda bunalıyor, annesinden gizli, kayıkhaneden denize giriyor, bazen komşu yalıların rhıtımlarına çıkıyordu.

Gizli bir iş yapmak, kendi bildiğine gitmek bu teyzemin kızının başlıca zevki ve isteği idi. Bazen bahçede, gece karanlığında sigara içerdi. Bir gün beraber yattığığımız odada, teyzem bir iki sigara bulmuş ve kızını bir köşeye sıkıştırarak sormuştu.

— Bu sigaraları sen mi içtin?

— Anne, sen deli misin, ben sigara içer miyim?

Demişti Sevim ablam. Teyzem:

— Peki bu sigaraların masanın gözünde işi ne? Diye sorduğu zaman, Sevim:

— Anne üstüne varma işte. Belki Bilge merak etmiştir de nasıl şeydir diye içmeğe kalkmıştır, demişti.

Teyzem bana birşey sormadı. Ne için olduğunu anlamadan ellerime bakmasına şaşmıştım. Onların konuşmalarını duymuştum ya, kendimi kurtarmak için:

— Ne var teyze? Seni anlıyamıyorum, dedim.

Parmaklarımda sigara sarılığı aramış olmalı. Nefesimi de kokladı. Halbuki böyle yapmakla birşey anlıyamaz-

dı. Çünkü kendisi sigara içiyordu ve parmaklarında sigara dumanından kalma sarımtırak lekeler vardı.

⁂

Dünya başıma yıkıldı. Ne yaptım, suçum neydi, bilmiyorum. Bunu bana kimse anlatmadı. Bana haber vermeğe, neden belirtmeğe gerek görmediler.

Aklıma geldikçe, dizlerim, kalçalarım sızladıkça gözlerimden ip gibi yaşlar iniyor. Üvey annem kapıyı açıp:

— Yaşı yerlerde sayılasıca aşifte, diyor.

İçerideki konuşmaları duyuyorum. Kadın birden bana karşı acımasız olmuş.

— Cezmi, diyor. İnsan namusu için yaşar. Başımıza aşifte olup çıkacağına gebersin daha iyi.

Üvey babam daha ağırbaşlı:

— Bana bak Semiha, diyor. Böyle saçma sapan konuşma. Bilge bir damla çocuk. Onu öksüzlük, yetimlik perişan etmiştir.

Kadın inatçı:

— Öksüzün şeytanı çok olur derler. Zaten bize ne! Biz ne yaptık? Suç bizim mi? Geberirse gebersin. Eşek sudan gelinceye kadar ben mi dövdüm? Şimdiye kadar elimi kaldırdığımı gördün mü? Geberirse ne olur, ortadan kalkar, bu dairedeki hissesi de bize kalır.

Üvey babam:

— Allahın aptalı, diyor. Bu çocuk ölürse bu dairedeki hissesi teyzesine kalır, bize değil. O zaman al başına belayı.

— Aaaa, neden?

— Nedeni var mı? Kanun böyle.

Ben, her dakika, bana suçumu söylemelerini bekliyordum. Bir aşiftelik sözüdür gidiyordu. Bunu önce teyzem söylemişti. Yüzüme:

— Yaşı yerlerde sayılasıca Aşifte, demişti.

Aşifte ne demek? Bunu o zamana kadar hiç duymamıştım. Herhalde terbiyesiz, kişiliği olmayan, şununla bununla gezip tozan bir kimseye aşifte derler. Bunu sonradan öğrendim. Aşiftelerin yaşaması yüz karası imiş. Hangi aileden çıkarsa o ailenin elalemin yüzüne bakacak yüzü olmazmış.

Aşifte ocak maşası ile, oklava ile, daha sonra tekmelerle dövülmesi gereken bir kötü yaratık...

Başımı yorganın altına sokarak, aklıma geldikçe katıla katıla ağlıyorum. Ağlamak yetişmiyor, çığlık atmak, bağırmak gerekiyor. O zaman içeriki odadan üvey babamın:

— Git şuna bak, fena ağlıyor, dediğini duyuyorum.

Kadın aldırmıyor:

— Ağlarsa ağlasın, evvelden düşünseydi.

Neyi düşünecektim? O günkü olayı yeniden gözlerimin önüne getirmem için bir hafta geçmesi gerekti.

Ben, yalının arka bahçesinde, mutfağın duvarına dayalı tahta kanepede oturuyordum. Bitişik yalının hanımı, Cemil Ağabeyin annesi, duvara kadar gelmiş, oradan teyzeme seslenmişti.

Teyzem mutfağın penceresinden ne istediğini sorunca bahçeye gelmesini istedi. Teyzem mutfak kapısından çıkarak iki bahçeyi ayıran duvarın dibine gitti. Komşu hanım pek sinirliydi:

— Selma hanım, dedi. Rica ederim kızına biraz terbiye ver. Bunun sonu hiç de iyi olmaz. Bak şunlara.

Komşunun elinde bir zarf vardı, bu zarfın içine mektuplar konmuştu. Kadın eli ayağı titreyerek:

— Selma hanım, diyordu. Benim oğlum nihayet erkek çocuk. Elini yıkar, elinin kiri gider. Ama senin kızın kötü olur.

— Nedir bunlar? diye sordu.

Kadın:

— Beni daha fazla konusturma, dedi. Benim aslan gibi oğlum, aşiftelerin eğlencesi değil. Hatır saymasam bilirdim yapacağımı.

Kadın çekilip gitmiş, teyzem mutfağa dönmüştü. Ben ne olduğunu merak ediyordum. Biraz sonra teyzem beni mutfağa çağırdı. Gittim. Mutfağın yanındaki çamaşırlığa doğru sırtımdan itti, kendisi de girdi içeriye, kapıyı kapattı. Çamaşırlık loştu. Birdenbire insan çevresini göremiyordu. Ama teyzemin hırsla soluduğunu görüyordum.

Birden beni kolumdan yakaladı, yüzüme bir iki tokat indirdi, yere yuvarlandım:

— Ben sana ne yaptım teyze, diye bağırmağa başladım.

— Bana ne yapabilirsin aşifte, dedi. Sen kendi kendine ettin. Bu yaşta edepsizliği ele aldın. Yazıklar olsun sana, yazık sana verdiğim emeğe.

Sonra tekme ile, eline geçen çamaşır değneği ile bana vurmağa başladı. Ben orada, çamaşırlığın döşemesi üstünde bayılmışım.

Gözlerimi yattığım odada açtım. Akşam olmuş, enişte m Ekrem bey gelmiş. Gözlerimi açtığım zaman yarı çıplak bir haldeydim. Yabancı bir adam beni muayene ediyordu. Onun:

— Ekrem bey, pencereden düşmekle insan böyle çürükler içinde kalmaz, dedi. Bu kız dayak yemiş, öldüresiye dövülmüş.

Gelen adam herhalde doktordu. O gece, o odada yalnız yattım. Acıdan ağrıdan uyuyamadım. Durmadan inledim. Sevim ablam bir başka yerde yatırılmıştı. Ertesi sabah Enişte m:

— Selma, diye bağırdı. Bu kız ne yaparsa yapsın, böyle öldüresiyle dövmeğe hakkın yok. Duymadın mı, doktor ne dedi. Çürüklerden birinin içinden bir kan pıhtısı kalbe, ya da beyine giderse kız ölür, dedi.

Teyzem:

— Gebersin, dedi.

— Benim başımı derde sokma Selma. Bu kız bize emanet sayılır. Senin kardeşinin kızı. Yaptığın iyiliği burnundan getirdin.

Ben o sabah, apar topar yalıdan Şişli'deki evimize getirildim. Teyzem beni içeriye soktu:

— Bundan sonra ben senin teyzen değilim, dedi. Yalı filan yok sana. Anladın mı?

Üvey annemle ne konuştuğunu bilmiyorum. O akşam üvey babam geldi, dışarıda ne konuştularsa:

— Semiha, dedi. Dispanserde bir kadın hekim var. Kızı oraya götür, bir muayene etsin. Başımızı derde sokmıyalım. Sen de aklını başına al.

Gözlerim, boğazım ağlamaktan şiş, bütün vücudum ağrılar içindeydi. Semiha hanım beni aldı, dispansere götürdü. Epeyce bekledikten sonra kadın hekimin yanına girdik. Üvey anam:

— Doktor hanım, dedi. Bu çocuk bir suç işlemiş, teyzesi dövmüş. Bize getirip bıraktılar. Kuzum şuna bir bakıverin.

Doktor hanım beni soydu, kollarımda, kalçamda, bacaklarımda bulunan çürüklere iyice baktı.

Utanıyor, kapanıyordum. Üvey anam:

— Aşiftelik yapmağa utanmadın amal dedi.

Kadın hekim başını salladı:

— Hanım bu çocuğun aşiftelik filan yaptığı yok, dedi.

Sonra bana sordu:

— Kızım seni neden dövdüler.

—Bilmiyorum, dedim.

— Bilmez olur musun?

— Vallahi bilmiyorum.

— Kim dövdü seni?

— Teyzem.

Bir hasta bakıcı benim giyinmeme yardım etti. Doktor hanım:

— Bu kızı bir hafta kadar yatırınız, dedi. İnşallah kolunda, bacağında kırık çıkık yoktur. Şu ilaçları da yaptırın.

Dispanserden çıktık. Eve geldik. Ben divanın üstüne yattım. Boğazım şişti. Sesim kısılmıştı. Semiha hanım bana acımış olmalı ki acele ile bir çorba pişirmişti. Odama kadar getirdi:

— Şunu iç sıcak sıcak, dedi.

Açtım. Boğazım acıya acıya çorbayı içtim. Yattım. O akşam Cezmi bey geldi. Doğruca benim yattığım odaya girdi. Elini başıma koydu.

— Nasılsın kızım? dedi.

— İyiyim, dedim.

— Kendini toparlamağa bak, dedi.

Biraz sonra onların konuşmalarını duydum:

— Semiha, doktora götürdün mü?

— Götürdüm?

— Ne dedi?

— Şey, çok dövmüşler, dedi.

— Başına bir kaza gelmiş mi?

— Hayır, temiz olduğunu söyledi.

— Emin misin?

— Ben inanmadım, ama bana gizlice «istediğiniz yere götürünüz, bu kızın başından bir olay geçmemiş, dedi.

Üvey babam:

— Peki ama bu kadın bu kızı ne diye dövdü bu kadar? dedi.

— Ne bileyim, dedi üvey annem.

— Peki şimdi ne olacak?

— Ne bileyim. Belki aşifteliğe yeni başlamıştır. O

akıllı uslu bir kadına benziyor, bu Allahın belasını severdi de, ne olsa yeğeni.

Cezmi bey ertesi gün kalkıp eniştemin dairesine gitmiş. Eve gelince üvey anneme:

— Kadın yeminliymiş, dedi. Kızı istemiyor. Artık hiç bir işine bakmazmış. Bana ondan söz etmeyin, diyormuş.

— Peki, ne olacak? Başımıza mı kalacak bu?

— Semiha, bu kızın bu evde yarı hissesi vardır. Başımıza kalacak ne demek. Sokağa mı atacaktık?

— Ben istemem başımda.

— Sen istemezsen ben isterim. Vicdan denilen bir şey vardır.

— İyi ama bu ahlaksız.

— Ahlaklı, ahlaksız. Sen onun anasının hissesine, eşyasına konarken iyi miydi?

—Ben onun peşinde mi koşacağım!

— Sana birşey yap diyen yok. Bu çocuk ondört yaşına yeni girdi. Şimdiye kadar hiçbir kötülüğünü görmedik. İki kişinin doyduğu yemekten o da doyar. Bak sana söyliyeyim, ben bu kıza bir fiske vurduğunu istemem.

— Elin şıllığından bana ne?

— Ağzını topla, artık böyle laflar da söyleme. Zaten geçim sıkıntısı içindeyiz. Büsbütün ağzımızın tadı kaçmasın.

— İyi ya.

Bir hafta yattım. Kollarımda, bacaklarımda bulunan mor mor lekeler soluk bir hal aldı. Bir zaman yürürken topallıyordum. Belki acılar geçti, belki ben acılara alıştım.

Ama ne yaptığımı, bu dayağı hangi suçumla hak ettiğimi anlıyamadım. Teyzemin o canavara benzeyen hallerle üstüme atılması gözlerimn önüne geliyor, bana ana gibi bakan bu kadının beni nasıl bayıltıncaya kadar dövdüğünü bir türlü anlıyamıyordum.

— Cezmi bey kaç defa bana sordu:

— Bilge, kızım, sen ne yaptın da teyzen seni dövdü?

— Bilmiyorum.

— Bilmez olur musun?

— Anneciğime, babacığıma yemin ederim ki bilmiyorum.

Benim bu yeminim üstüne Cezmi bey bana artık hiçbir şey sormadı. Yalnız bir gün:

— Bak kızım, dedi. Biz kıt kanaat geçiniyoruz. Ben seni okutamam.

— Okutmayın, dedim.

— Okumayı çok istiyordun, dedi.

— Artık istemiyorum, dedim.

— Belki teyzen seni okutmamız için bize para yardımı yapar.

— Ondan hiçbir yardım kabul edemem, dedim.

Bunu söylerken de gözlerimden yaşlar boşandı. Üvey babam:

— Yine ağlamağa başlama, dedi.

Üvey annem beni iki defa yıkadı. Yıkarken:

— A kızım, dedi. Seni bu kadar seven teyzen nasıl kıydı da seni bu dereceye kadar dövdü? Belki ölürdün.

— Keşke ölseydim.

Her gün bir iki nöbet ağlıyordum. Üvey annem kapıyı üstüme kilitliyor, çıkıp komşuları dolaşıyordu. Bazen bana mutfaktaki bulaşıkları yıkattırıyor, bazen taşlığı, muşambaları sildirtiyordu. Bu işleri sesimi çıkartmadan yapıyordum. Aptal gibi olmuştum. Daima dalgındım, bana seslenildiği zaman duymuyordum. Cezmi bey bazen tuzlu fıstık, sakız leblebisi gibi yemişler getiriyor, bana da veriyordu.

Sonbahara giriyorduk. Yakında okullar açılacaktı. Ama ben artık okula filan gidemiyecektim. Ortaokuldan

beraber çıktığımız arkadaşlarım beni okulda arayacak, biribirlerine soracaklardı :

— Bilge'ye ne oldu? İçinizde gören yok mu?

Beni kim görecek? Artık pencereden bakmağa bile üşeniyordum. Başımın içinde kocaman bir soru işareti vardı?

— Ben ne yaptım?

— Teyzem beni niçin dövdü?

Yalı komşusunun duvarın arkasından teyzeme verdiği kâğıtlar nelerdi? İlk defa aşifte sözünü bu komşu kadının ağzından duymuştum.

Cemil ağabeyin annesi olan bu kadınla benim ne ilgim olabilir? Bazen biribirimize top atarken top duvarın üstünden aşar, bazen ben gider komşu bahçeden alırım, bazen ablam giderdi.

Ablam ay karanlığı gecelerde bahçede, kuytu bir yerde sigara içerdi. Onun sigara içtiğini teyzeme söylemezdim. Sonra Cemil ağabey de duvarın arkasına gelir, orada sigara içerdi.

Sigaranın kırmızı ışığına bakan ablam:

— Ateşböceği gibi, derdi. Ama böceklerin ışığı gibi yanıp sönmüyor.

Bazen, büyükçe bir böcek bir duvar kovuğuna girerdi. Orada hiç kapanıp açılmadan fosfor ışığının yandığını görürdük. Ablam:

— Herhalde bu ihtiyar bir ateşböceği, derdi. Baksana artık dolaşamıyor. Orada, olduğu yerde ölecek.

Üvey babam Cezmi bey, bir akşam bana:

— Bilge, dedi. Seni köye yollıyacağım.

Benim ne bir şeyde hevesim vardı, ne de kendi başıma düşünecek bir rahatlığa kavuşmuştum. Teyzemin attığı dayağı aklıma getirdikçe gözlerimden yaş bosanıyordu. O, benim biricik büyüğüm, güvencemdi. Şimdi üvey annem bana:

— Eee, diyordu, işte insanın güvendiği dağlara böyle kar yağar.

Bu kadın bana yedi kat eldi. Beni dispansere götürmüş, muayene ettirmişti. Kadın hekim soymuş, evire çevire muayene etmiş sonra:

— Bu çocuk temiz, demişti.

Ortaya aşiftelik lafı çıktıktan sonra, bu temiz deyiminin ne demek olduğunu anlıyordum. Demek benim, erkek arkadaşlarla düşüp kalktığımı sanmışlardı. Anlaşılan teyzem de beni bu kuruntu üzerine dövmüştü.

Aradan günler geçtiği ve kafamın içi biraz durulduğu için, olup biteni daha açıklığa ulaştırıyordum. Yalı komşusu teyzeme birşeyler söylemişti. Teyzem de bu kadının sözlerine inanmıştı.

Peki, bazen topu almak için bahçelerine geçtiğim için mi bana böyle ayıp bir davranışı konduruyorlardı? Ben oradaki Cemil ağabey ile hiç konuşmamıştım.

Yalnız, Sevim ablam, sigara içerdi karanlıkta. Sigarası kırmızı bir ateşböceği ışığı gibi uzaktan görülürdü.

Cemil ağabey de duvarın arkasında sigara içerdi. Onun da sigarasının ateşi bir ateşböceği ışığına benzerdi. Bu sigaraları sağa, sola oynatır, biribirlerine işaret verirlerdi.

Onların bu eğlencelerine ben kurban gitmiştim. Çünkü o dayağı yediğim günden beri Sevim ablamı görememiştim.

Bir de komşu hanımın teyzeme verdiği kâğıtlar vardı. Neler vardı bu kâğıtlarda? Bunlar yoksa mektup muydu?

İşte Eylül ayının sonlarına gelmiştik. Evin içinde işlerimi bitirip odama çekilerek kara kara düşünüyordum.

Semiha hanım komşuya gittiği gibi, bizim eve de komşular geliyordu. Üvey anneme beni soruyorlardı, o da:

— Kimsenin içine çıkacak, yüzüne bakacak yüzü yok, diyordu.

— Hakikaten erkek arkadaşlarla düşüp kalkmış mı?

— Elbette.

— Doktora muayene ettirdiniz ya?

— Doktor anlamamıştır. Şöyle bir dayaktan olan çüüklere baktı.

— Şimdi ne olacak?

— Nihayet cahildir, sokağa atamayız. Bakalım ne olacak?

İşte bu sırada Cezmi bey bana, beni köye yollayacağını söylemişti. O zamana kadar bu köyün nerede olduğunu bilmiyordum.

Hep işitirdim. Ara sıra tereyağı, bir sepet üzüm gibi hediyeler gelirdi bize. Bunu üvey babamın ağabeysi yollarmış. O büyükçe bir köyde oturan, biraz hayvan ve bağ bahçe sahibi bir insanmış.

Bu köy neredadir, bu Şerif efendi nasıl bir adamdır?

Üvey babama bir cevap veremedim. O da zaten benden olumlu bir karşılık beklemiyordu. Konuşmalarından anlıyorum ki köye mektup yazmış.

Gideceğime yakın bana da birşeyler söyledi:

— Kızım, benim senden bir şikâyetim yok, sen terbiyeli bir öğrenci idin. Başından ne geçti bilmiyorum. Benim sana masraf edecek kadar kazancım yok. Seni okula yollayamıyacağım. Ağabeyimin çocuğu yoktur. Köyde, onlarla otursun. Yiyecek, içecek boldur, ne yapalım, herkes okuyamaz. Bak ben de ilkokulu zar zor bitirdim. Semiha hanım da okumamıştır. Ama işte ben ancak ev geçindirecek kadar para kazanıyorum.

Bana böyle sözler söyleyip duruyordu. Bir aralık enişteme de giderek beni köye, ağabeysinin yanına yollayacağın anlatmış. Karısına :

— Ekrem bey dükkâna kadar geldi. Teyzesi nereye isterlerse yollasınalr. Benim o kızı görecek gözüm yok, demiş, dedi.

Bunu yemekte söylüyordu. Ben de:

— Nereye gideceksem gideyim! dedim.

Cezmi Bey bir akşam bana bir çift ayakkabı, bir kazak, bir iki çorapla çamaşır filan getirdi. Bunları büyükçe bir bavula koymuştu. Işte o akşam üvey anneme de söyledi. Ertesi sabah beni otobüse götürecekmiş. Evdeki giysilerim bavula kondu. Ben artık babamın evinden ve doğduğum şehirden uzaklaştırılıyordum.

Sabahleyin erken kalktık. Ayrılırken üvey annemin elini öptum. Bana:

— Göreyim seni, dedi. Gittiğin yerde aşiftelik et de kötü bir kız olup ortaya düş.

Cezmi bey:

— Aklını başına al kadın, dedi. Hayırlı yolculuklar dileyeceğine, tekrar kavuşmayı isteyeceğine, abuk sabuk sözler söylüyorsun.

Bir taksi ile Sirkeciye indik. Bir otobüs acentasına girdik. Cezmi bey benim için bir bilet kestirdi. Sokak içinde duran bir otobüse götürdü beni.

Gidip bir şişe su, iki üç tane de sandviç aldı. Ayrıca bana yüz lira kadar para verdi ve:

— Yolun açık olsun Bilge, dedi. Benim senden hiçbir şikâyetim yok. Ağabeyim seni geri gönderirse yine gelirsin. Her zaman için benim evim sana açıktır. Göreyim seni, kendi kendini idare et.

Ben bu adamın da elini öptüm. Adamcağız başımı okşadı:

— Güle güle git Bilge, dedi. Allah yardımcın olsun.

Bir kasabaya gideceğim, şoför beni orada bir hancıya teslim edecek. Ömer adında birisi gelecek, beni alacak, beraber köye gideceğiz.

Bunları başkasına ait işlermiş gibi dinliyordum. Ben bütün heveslerini yitirmiş değişiklere dönmüş bir kızdım. Bence artık hiç bir şeyin önemi kalmamıştı.

Köylerden şehirlere köylü kızları getirtirler. Bunların başları bazen bitli, yüzleri çıbanlı veya çilli olur. Bunların başlarını tıraş ederler. Kızlar bir süre oğlanlar gibi veya askere alınan delikanlılar gibi kabak kafa ile gezerler. Zamanla iş öğrenir, şehirli yaşantısını ve davranışlarını öğrenirler.

Şimdi ise şehirden köye bir kız gidiyor. Saçları omuzlarına kadar inen, yüzü düzgün, teni beyaz, fakat kimsesi olmayan, gönlü kırık, yaşamaya küsmüş bir kız gidiyor.

Otobüs doldu. Yolcuların çoğu köylü tipli, amele veya ufak tefek ticaret, ya da iş yapan adamlar. Başı örtülü iki de kadın var.

Sarsılarak, sallanarak gittik. Saatler geçti. Gece oldu, biz karanlık yollarda durmadan, dinlenmeden gittik. Gün ağardı, güneş doğdu. Gittik, gittik, bahçeli, tek katlı evlerin arasınaki bir yola girdik, bir alana çıktık. Çarşı gibi bir yerde durduk.

Herkes indi. Şoför:

— Hey, küçük hanım, dedi. Seni bekleyenler var.

Onyedi, onsekiz yaşında, başı kasketli ayağında keten ayakkabılar bulunan bir delikanlı bana seslendi.

— Benim adım Ömer, dedi. Şerif efendinin yanında duruyorum.

Bavulumu da indirdiler. Ömer'in yanında üstü eğerlenmiş bir eşek vardı. Bavulu aldı eline:

— Bacım, dedi. Buyur gidelim.

Şaşırdım:

— Yürüyecek miyiz? dedim.

— Yok bacım, dedi. Senin için eşek getirdim.

— Ben eşeğe binemem.

— Binemeyecek ne var. Şu çantaya bas, ayağını aşır eşeğin öte yanına. Sıkıca tutun.

— Ben de yürüyeyim.

—Sen bilirsin.

Cezmi beyin ağabeyisinin bulunduğu köye gitmek üzere evden ayrıldım.

Otura otura ayaklarım acımıştı. Oturup dinlenmek istiyordum. Ama çevrede kimseler yok. İn cin top oynuyor.

Ömer bana:

— Bacım, dedi. Bin eşeğe, sen bunca yolu yürüyemezsin.

İster istemez eşeğe bindim. Ömer bavulumu eline almış, eşeğin yularını da koluna takmıştı. Durmadan yüyordu. Az gittik, uz gittik, dere tepe düz gittik, yol kenarında küçük bir ağaçlığa geldik. Burada kayaların arasından bir su çıkıyor, gölleniyor ve sonra sazların, yeşilliklerin arasından yol bularak toprak yolun kenarındaki arka giriyor, biraz yeri ıslatıyor, sonra kayboluyordu.

Yorulmuş, susamıştım. Ömer de solumağa başlamıştı. Eşeğin başını tuttu:

— Bacım, dedi. Burada bir soluk alalım.

Kaynağın yanında, gölgeye oturduk. Ömer'in yanında bir çıkın vardı. Kirlenmiş bir bezin içinden kâğıda sarılmış bir kaç dilim börek çıkarttı, kâğıdı açarak bana eliyle işaret etti:

— Buyur bacım, dedi. Acıkmışsındır.

Otobüse bindim bineli bir şey yememiştim. Börek dilimlerinden birini aldım. Tadı fena değildi. Onu yedim, sonra kaynağa ellerimi sokarak iki avuç su içtim. Hava sıcak ve çevre sessizdi. İçime bir korku girdi.

— Daha çok gidecek miyiz? dedim.

— Eh, dedi Ömer. Öğle çağı varcağız köye.

— Şerif Efendi nasıl bir adam?

— Sen onu bilmez misin bacım? Bilmedin de neden yanına varırsın?

— O benim üvey babamın ağabeysi oluyormuş.

— Hiç görmedin demek oluyor?

— Görmedim.

— Görmedim.

— Bilmediğin adamın yanına neye varırsın?

— Benim kimsem yok.

— Kahırlanma bacım, dedi. Bak benim de kimsem yok. Bu dünyada bir başıma kalmışım. Bir dul karı anam vardı, öldü gitti.

Konuşmak bana cesaret veriyordu. Sordum:

— Sen ne iş yaparsın?

— Ben Şerif efendinin yanında yanaşmayım.

— Yanaşma ne demek?

— Şerif efendinin yanında dururum.

— Onun evinde mi otursun?

— Hayvan damı var, orada yatarım. Şerif efendinin evinden yerim, içerim, bana yılda bir geyim giysi alır, kundura alır.

— Para da verir mi?

— Her ne gerekirse bana verir. Parayı nideceem?

— Şerif efendinin başka kimi var?

— Karısı var, Nazife ana deriz ona.

— Çocukları var mı?

— Yok.

— Var da evlenmiş filan mı?

— Ben olduğunu duymadım. Anam onların kapısında durur, hizmet görürdü. Bana birşey dimedi.

— Evleri büyük mü?

— He, köyde iki katlı evi var. Yanında da hayvan damı.

— Köy kalabalık mı?

— Vardır bir yüzyirmi ev.

— Postahanesi, dükkânları var mı?

— Ne ararsan bulunur. Postahanesi yoktur. Mektuplar kasabaya gelir. Posta arabası ile köye ulaştırırlar.

— Ecznesi, hekimi var mı?

— Emekli bir yarbay hekim var. Hastalara o bakar, ilaçlarını kasabadan alırız.

— Evleri kerpiçten mi?

— Kerpiçten de var, pişmiş tuğladan da.

— Suyu var mı?

— Köyün ardında bir çay akar durur. Sonra köyde kuyular vardır.

— Okul var mı?

— İlkokul var.

— Sen hiç okula gittin mi?

— Ben mi? Ben okula varmadım. Anam el kapısında çalışırdı. Beni okutamadı.

— Hiç okumadın mı?

— Köydeki yaşıtlarımın ellerinde kitaplar vardı. Okumanın nasıl bir şey olduğunu onlara sorardım. Çat pat biraz okurum. Sen okudun mu bacım?

— Ben ortaokulu bitirdim.

—O nasıl okul oluyor.

— İlk okul beş sınıftır. Birden beşe kadar. İlkokuldan sonra üç sınıflık bir okul daha var ki buna ortaokul derler.

— Daha ötesi de var mı?

— Vardır.

Ömer eşeği de suladı. Sonra:

— Çok eğlendik bacım, dedi. Şerif efendi bana çıkışır. Buyur gidelim.

Yürümeye cesaretim yoktu. Ayaklarım daha sızlıyordu. Bovulun kenarına basarak ayağımı eğerin üstünden aşırdım. Ömer yine bavulumu eline aldı, eşeğin yularını koluna geçirdi başladı yürümeğe.

Ben bir eşya gibi, aklı, düşüncesi olmayan bir yaratık gibi bilmediğim bir yere götürülüyordum. Üvey babam Cezmi bey yüzüme gülmüş, yola çıkarken gönlümü al-

mıştı. Fakat üvey annem onun gibi yumuşak başlı değildi. Bakışlarında bile bir hainlik vardı.

Artık benim için ne teyze, ne enişte, ne yalı, ne okul, ne giyim kuşam vardı, ben bir köylü kız olarak yaşıyacaktım. Belki köylü kızdan da daha kötü bir yaşantım olacaktı.

Omer, bu kimsesiz köylü delikanlısı yürüyordu. Arkasındaki gömlek yürüdükçe terden ıslanıyor, kararıyordu rengi.

Bu genç belki benden çok daha rahattı. Bir kimseye yanaşmış, onun yanında geçiniyordu. Birşey düşündüğü yoktu.

Ben nereye olduğunu bilmeden, başına gelecekler-den haberim olmadan gidiyordum.

Şerif efendi, poturlu, beli kuşaklı, yeleğinin cebinden saatinin gümüş kordonu sarkan, başı kasketli, ak sakallı bir adam. Ömer beni önüne katıp eşekten indirdi. Bahçeye soktu. Bu bahçe biraz genişti. Bir iki ağaç vardı. Ileride iki katlı bir ev görünüyordu. Pencereleri ufaktı.

Eve dayanmış bir tahta sıradan kalkan Şerif efendi, zeybek oynar gibi bükük dizlerle bana doğru geldi. Ömer'e sordu:

— Gelen kız bu mu ?

— Budur ağam, dedi Ömer.

— Bir yanlışlık olmasın.

— Yok ağa, tamamdır.

Şerif efendi:

— Kardeşim Cezmi'nin yolladığı kız sen misin? dedi.

— Benim dedim.

— Senin adın ne ?

— Bilge.

Ömer bavulu evin kapısının yanına koydu. Eşeği yularından çekerek evin yandaki ahıra doğru gitti.

Adam bana eliyle bir işaret yapıp:

— Gel hele, dedi.

Arkasından gittim. Bana tahta sırayı gösterdi:

— Otur hele, dedi.

Oturdum, Şerif efendi de ağır gövdesi ile sırayı gıcırdatarak oturdu. Yan gözle bana uzun uzun baktı:

— Kaç yaşındasın sen? dedi.

— On dörde bastım, dedim.

— O kadar var mısın sen?

— Varım.

— Tevekkeli değil.

— Anlamadım efendim.

Adam yüzüme dikkatle baktı, beyaz sakallarının üst yanında görülen elmacık kemikleri biraz kızardı.

— Bişey yok, dedi.

İçeriye seslendi, açık pencereden bir kadın sesi geldi:

— Duydum, duydum.

Kapıdan yaşlı bir kadın çıktı. Başında yemeni vardı. Birşey yıkıyor olmalı ki bilekleri ıslaktı. Yanımdan geçerken bana yan yan baktı.

— Eee, hoş geldin bakalım, dedi.

—Hoş bulduk, dedim.

Kadın da oturdu. Şerif efendi:

— Nazife, dedi. Bu iyi bir kıza benzer. Eh, Allah bir çocuğu dört gözden yoksun etmesin derler. Ana üvey, baba üvey. Bakan, eden olmayınca çocuk kendi başına gider. Cahillik bu.

— Ne boya varmış. Ne cahilliği.

— Nazife, bu kız bize emanet. Burası köylük yer. Konu komşu bildik. Burada aşıkdaşlık edecek kimse yok.

— Bize ne yararı var.

— İşte bir kız evlat.

— Kız evlat gerekseydi ben on tane doğururdum.

— Bana bak, sen bir tane doğursaydın bize yeterdi.

Kadın öfkelendi, kalktı, içeriye giderken:

— Başıma bela getirdin, dedi.

Üvey babamın ağabeysinin evinde işte böyle karşılanmıştım. Gözlerimin önüne gelen temiz, tenha, rahat bir köy hayali bir an içinde kaybolmuştu.

Bir köşeye çekildim. Ne yapacağımı bilmiyordum. İhtiyar adam yine geldi yanıma. Tabakasından sigara kcğıdı çıkarttı, bir tutam tütün aldı, onu dolma gibi sardı, kâğıdını dilinde ıslatarak yapıştırdı. Sonra fitilli çakmağı ile yaktı. Bir iki nefes çekip ağzından burnundan dumanlar püskürttükten sonra:

— Senin adın neydi? dedi.

— Bilge, dedim.

— Babanın adı neydi?

— Necmi.

— Ananın adı?

— Belma.

— Başka kardeşlerin var mı?

— Yok.

— Kimin kimsen?

— Bir annemin ablası, teyzem vardı.

— Ne yaptın da dövdü?

— Ne oldu bu teyzen?

— Beni dövdü, başından attı.

— Bilmiyorum.

— İnsanı teyzesi durup dururken döver mi?

— Dövmez ama ben ne suç işlediğimi bilmiyorum.

— Bilmez olur musun?

— Bilmiyorum.

— Sen aşıkdaşlık edermişsin?

— Benim böyle işlerden haberim yok. Ben okula gidiyordum. Ortaokulu bitirdim. Bu yıl liseye gidecektim.

— Okumak isterdin öyle mi?

— Evet.

— Okuyup da ne olacaktın?

— Ya öğretmen olacaktım, ya da bir memur.

— Böyle olunca ne edecektin?

— Kimseye muhtaç olmadan yaşıyacaktım.

Ağlamağa başlamıştım. Arkamızdaki pencereden kadın:

— Sen bunun laflarına inanma Şerif ağa, dedi. Bu kız çoktan fenlenmiş.

Şerif efendi:

— Sen hele dilini tut, dedi. Ben kimsenin lafıyla oturup kalkmam. Kardeşim bana yazdı. Ben bu kızın kötülüğünü görmedim, dedi. Doktora da götürmüşler. Temiz kâğıdı vermiş.

Nazife hanım:

— Temizmiş de ne diye başından atar bu kızı? dedi.

Şerif efendi:

— Üvey anası horlarmış, dedi. Besbelli bakacak vakitleri de yok.

— Senin çok mu vaktin var?

— Nazife, benim başımı belaya sokma. Sen yılda iki nöbet sopa yemezsen aklın başına gelmez.

Kadın sustu, Şerif ağa, başın sağa, sola salladıktan sonra:

— Sen bu Cezmi'yi nereden tanıdın? dedi.

— Benim annem öldü. Babam Semiha hanımı aldı. Babam da ölünce bu Semiha hanım Cezmi beyle evlendi.

— Sen neye onlarla beraber oturuyordun?

— O apartman dairesi eşyasıyla beraber yarı yarıya bana kalmıştı.

— Ha, şöyle desene. Peki baban ne iş tutardı?

— Babam memurdu.

— Baban ölünce sana aylık bağlamadılar mı?

— Bununla kimse uğraşmadı.

— Neye uğraşmazlar? Senin hakkın değil mi?

— Benim aklım ermezdi buna. Sonra annem ölünce

teyzem çok üzülmüştü. Babamla görüşmezdi. Sonra babam da öldü.

— Peki sen teyzene suçun olmadığını söylemedin mi?

— Beni kimse dinlemedi. Teyzem sinirli bir kadındı.

— Sen şu olup bitenleri bana bir anlat bakayım.

Bir yandan ağlayarak, bir yandan hıçkırarak annemin ölümünden sonra başıma gelenleri bir bir anlattım. Ateşböceklerini, Sevim ablamı, komşunun Cemil adındaki oğlunu da anlattım. Kadının duvarın üstünden bir takım kâğıtlar verdiğini ve teyzemin bunları içeride okuduktan sonra beni çamaşırlığa çekerek dövdüğünü anlattım.

Şerif efendi:

— Bak sen şu olanlara, dedi. Bu işin içinde teyzenin kızının parmağı olmasın?

— Benim gibi yetim ve öksüz bir kıza neden düşman olsun, dedim.

Şerif efendi:

— Düşmanlık değil, dedi. Belki komşunun delikanlı oğlu ile o aşıkdaşlık ediyordu da teyzen bunu anlamadı.

Bir zaman düşündüm:

— Bilmiyorum, dedim. Teyzem akıllı bir kadındır.

— Teyzenin kızı böyle bir iş yapmaz mı?

— Ne bileyim. O onsekiz yaşına geldi. Evde canı sıkılıyordu. Teyzem onu sokağa bırakmıyordu.

— Bir şeyi yasaklarsan pek iyi olmaz. İnsan daha çok üstüne düşer.

Duvarlarına soğan asılmış, raflarında sepetler, gaz tenekeleri bulunan bir odada bana yalın kat bir şilte seren bir de incecik battaniye veren Nazife hanım orada yatmamı söyledi. Çıkarken de:

— Bir şeye elini sürme, dedi.

Eşeğe binmeğe alışık değildim. Kalçalarım ağrımıştı. Tahta bir masanın etrafında oturduk. Karı koca bir kâseden çorba içtiler. Bana ayrı ve ufak bir kâse verdiler.

Açtım, baharlı, biberli olan çorbayı içtim. Başka birşey almadı canım. Zaten sofrada yufka ekmeği vardı. Bu ekmeği benim içim pek almıyordu. Bir lokma kopardım, güçlukle çiğnedim. Nazife hanım:

— Acıkınca bir yersin ki, daha da var mı dersin! dedi.

Şerif efendi:

— Sataşma şu kıza kadın, dedi. Daha bir soluk almadı.

O gece bütün rahatsız yatağa rağmen, uyudum. Odada elektrik yoktu. Dar penceresinden ışık girmiyordu. Zaten soğan ve sarımsak kokuları, daha nenin nesi olduğunu bilmediğim kokular vardı.

Sabahleyin baş ağrısıyla kalktım. Onların âdetleri sabahları da çorba içmekmiş. Fazla olarak Şerif efendi büyükçe bir fincanla kahve içiyordu.

Yüzüm gözüm kızarmıştı. İhtiyar adam:

— Ne var, dedi. Uyumadın mı yoksa?

— Uyudum, dedi. Ama başım ağrıyor.

Şerif efendi karısına sordu:

— Nerde yattı bu?

— Kilerde, dedi Nazife hanım.

— Kadın orada insan yatar mı?

Nazife hanım:

— Ya nerede yatıracaktım? dedi.

— Kadın, orada insan yarım saat duramaz, kokudan bayılır.

— Bir orası var, biz de öküz damı.

— Orada Ömer yatmıyor mu kadın?

— İyi ya, bunun da işine gelir.

Şerif efendi:

— Elimin tersiyle suratına bir inerim, dağıtırım yüzünü, dedi.

Böyle çekişmelere neden olmak canımı sıkıyordu. Şerif efendi:

— Kızım, git yüzüne su vur, dedi. Başını biraz ıslat.

Dediğini yaptım. Adam bana bir de aspirin verdi. Cezmi bey gibi, bu da iyi yürekli bir adamdı. Bana odalardan birinde bir yer gösterirdi:

— Burada yat, dedi. Bavulunu şu köşeye koy.

Alt katta büyük bir oda, kiler, mutfak, sofa ve hamam vardı. Merdivenle bir sofaya çıkılıyordu. Burada bir balkonla üç oda vardı.

Bavulumu açtım, içindeki bohçaları çıkarttım. İç giysilerim, iki elbisem, okul formam terliklerim, üstüme giydiğim iki kazak, bir palto ile kışlık ayakkabım ve ev içinde giymek için alınmış terliklerim vardı. Ayrıca, diş fırçası, tarak gibi gerekli şeyler de getirmiştim.

Nazife hanım beni hiç istemiyordu. Kocasından korkmasa kolumdan tuttuğu gibi sokağa atardı.

Ekim ayındaydı. Köyde sonbahar iyice başlamıştı. Arkama bir kazak giyerek bahçeye çıktım. Tahta sıraya oturdum. Ağaçların yaprakları dökülüyordu. Karşıda tepeler, daha ileride mor mor dağlar vardı.

Hangi taraftan geldiğimizi kestiremedim. Geldiğim bu köyden bir daha çıkıp İstanbul gibi büyük bir kente gidecek miydim? Beni kim götürecekti, kim beni çağıracaktı?

Yeniden ağlamağa başlamışım. Arkamdaki pencereden ağladığımı duyan kadın:

— Önceden düşünmeli, dedi. Bir suç işlemeden ileriyi düşünmeli. Artık kendini ateşe atsan para etmez.

Hiç cevap vermedim.

Ömer köyün çarşısından birşeyler almış, getirmişti. Yanımdan geçerken bana baktı. Ben de ıslak gözlerimle ona baktım. Ömer:

— Hava mı çaldı seni bacım? dedi.

— Nazife hanım kapıya çıktı:

— Bana bak Ömer, dedi. Seslenme şuna. Sen de başıma dert açma benim.

Ömer çekilip gitti. Meşgul olacak hiçbir şeyim yoktu. Öylece oturuyordum. Ağlamaktan başka ne yapabilirdim.

Şerif efendinin aklına gelen şüpheyi ben de düşündüm. Sevim ablam bahçede sigara içiyordu. Cemil ağabey de kendi bahçelerinde sigara içerken duvara yaklaşıyordu. O da, ablam da sigaralarını sağa sola oynatarak, havada yuvarlaklar çizerek biribirlerine işaretler veriyorlardı.

Ben onların bundan başka biribirleriyle konuştuklarını görmemiştim. Belki ben teyzeme yardım ederken, Sevim ablam, Cemil ağabeyle konuşacak vakit bulabilmiştir.

Sonra bana hep flörtten söz ediyordu. Tırnaklarını uzatıyor, dudaklarını hafifçe boyuyor, topuklu ayakkabı giyiyor ve sık sık aynaya bakıyordu.

O artık yetişkin bir genç kızdı. Teyzemin de biricik evladı. Bu kıza ben bir kötülük konduramazdım. O da benim kötülüğümü istemezdi. Teyzemden başka kimsem olmadığını biliyordu.

İşte üvey annemin dediği gibi, güvendiğim dağlara kar yağmıştı. Yalıda ve Şişli'de kaç defa:

— Yaşı yerlerde sayılasıca, ayıbını yer örtsün, demişlerdi bana.

Hangi ayıbım? Ne yaptım ben? Bir kedi gibi sürülüp atılacak kadar ağır olan suçum ne?

Nazife hanım beni canımdan usandırmak için aklına ne gelirse yapmıştı. İlk günlerden başlayan ve aralıksız devam eden bu yıldırıcı davranışı, mutfakta kayarak bir ayağının adamakıllı incinmesine kadar sürdü.

Evden çıkıp komşuya giderken ocağı söndürüyor ve bütün kapıları kilitliyordu. Onun bulunmadığı bir sırada,

mutfağa girmem olanaksızdı. Hemen en ağır sözleri söylüyordu:

— Ben doyuramadım seni, Allah doyursun!

Halbuki korkumdan yarı aç geziyordum. Şerif efendinin muhtarlıkta işi vardı. Sabahleyin çıkıp gidiyor, öğleye doğru geliyor, yemek yiyip gene gidiyor, ancak akşam ezanında eve dönüyordu.

Birgün, evde unuttuğu bir kâğıdı almak için vakitsiz dönmüş, kapıyı uzun süre çalmıştı. Ben sonunda duydum, kalktım aşağıya indim.

— Şerif efendi:

— Kulakların duymuyor mu? diye bağırdı.

— Örtündüm yatıyordum amca, dedim.

— Hasta mısın?

— Hayır, ama üşüyorum.

— Neye üşüyorsun, ocak yanmıyor mu?

— Hayır.

— İki odun atsaydın ya ?

— Yengem müsaade etmiyor.

— Nerede o?

— Bilmem komşuya gitmiş olmalı.

Adam içeriye girdi, yatak odasının kapısını kurcaladı, kapı açılmadı. Nazife hanım bütün kapıları kilitlemiş, anahtarları alıp gitmişti.

Daha sonra, bir gece susamıştım. Mutfak kilitliydi, bahçeye çıktım, kuyudan su çekmeğe kalktım. Nazife hanım gürültüye kalkmış, kapıya çıktı, kıyametleri koparıyordu:

— Bilirdim başıma geleceği. Senin gibi oynak karı uslanır mı? Ayıbını yerler örtsün.

Şerif efendi de beyaz boy entarisi, ayak bileklerine kadar uzun paçalı donu ile çıkmıştı ortaya.

— Ne bağırıyorsun kadın? diye sordu.

— Senin oynak, Ömer'e gidiyordu, dedi.

Şerif efendi de şaşırdı:

— Neye çıktın bahçeye? dedi.

— Su içecektim amca.

— Kış günü bahçede ne işin var? Mutfakta su mu yok.

— Mutfak kilitli amca.

Kadın:

— Hepsi oynaklık, dedi. Ömer'e gidiyordu Ömer'e.

Şerif efendi:

— Be kadın, dedi. Ömer akşamdan izin alıp da muhtarın oradaki eğlenceye gitmedi mi? Bu kız bunu bilmiyor mu?

— Unutmuştur. O ne fenlenmiş kızdır o, sen bilmezsin.

Geleli iki ay olmuştu. Aralık ayındaydık. Zayıflamıştım, gücüm kalmamıştı. Bunu Şerif efendi de görüyordu.

Adam çekildi, gidip yattı. Ertesi sabah karısını odada bir iyice payladı. Artık ateşi söndürerek gitmiyecek, mutfağı kilitlemiyecekti. Bunları yaparsa bunca yıldan sonra komşu köye, babasının evine yollayacaktı.

Nazife hanım bana durmadan diş gıcırdatıyordu. Buz gibi sularla günde iki defa taşlığı siliyordum. Ayrıca kuyudan su çekiyor, neresi gerekirse oraya su koyuyordum.

Şerif efendi bunu anladı ve:

— Bana bak Bilge, dedi. Bundan sonra kuyudan su çekmiyeceksin, taşlığı silmiyeceksin, bahçede kar küremiyeceksin.

Nazife hanım:

—İyi bari, dedi. Bir nikâh yap da üstüme kuma getir.

Geldim geleli ilk defa gördüm. Şerif efendi odalarında karısının suratına bir tokat vurdu. Daha gücü kuvveti yerindeydi. Kadının hiç sesi çıkmadı. Adam:

— Allahtan korkmaz karı, diyordu. Ne istiyorsun bu çocuktan. Sende hiç vicdan yok mu? Sana ne zararı var?

Şerif efendi karısına: — Bilge'ye iyi davranmazsan, seni babanın evinl gönderirim, dedi.

Eee, göreyim eziyet ettiğini, bu eve bir değil iki kuma getiririm senin üstüne.

Kuma ortak demekmiş.

Şerif efendi Ömer'i çağırdı:

— Bana bak, dedi, günde bir kez evin taşlıklarını sileceksin. Suları dolduracaksın, kapıdan bahçe kapısına kadar biriken karları küreyeceksin. Anladın mı?

— Anladım ağam, dedi Ömer. Ben yapmak isterim, ama yengem bırakmaz. Bu kızı boşuna mı besliyeceğim, der.

— Bu kız hiç bir işe el vurmayacak. Yiyecek, içecek, yatacak.

Evin içi savaş yerine dönmüştü. İşittiğim bedduaların ardı arası kesilmiyordu. Ömer bile:

— Yenge, diyordu, nettiği var bu garip kızın sana?

İşte yeni yıla girdiğimiz sıradaydı. Mutfakta bir bağırtı oldu. Koştum baktım. Nazife hanım yere serilmişti. Ağır gövdesiyle düşmüş, bir ayağının bileği incinmişti.

Ömer'e seslendim, koştu Şerif efendiyi çağırdı. Adam koştu geldi. Ömer'le birlikte kadını odasına, sedirin üstüne götürdüler. Ayağı çabucak şişmişti. Köyde bir cıkıkçı varmış. Bu yaşlı bir adamdı. Geldi, baktı, iyice muayene etti.

Nazife hanımın ayağı fena halde burkulmuştu. Zeytin yağı kaynatıldı. Bir iki komşu geldi, kadının ayağına sarmak için lapa yapıldı. Kadın iki gün inledi durdu. Kaç defa bana:

—Beddua ettin bana! diye bağırdı.

Beddua etmemiştim. Ama, o sabah, yine bana ağır ve utandırıcı sözler söylediği zaman, iki gözüm iki çeşme ağlamış ve:

— Ben garip bir yetimim yenge, demiştim. Bu kadar uğraşma benimle, Allah razı olmaz.

İşte beddua dediği bu idi. Bunu Ömer de duymuştu.

Şerif efendi varlıklı bir adamdı. Konu komşu hatırını sayardı. Yakın iki komşuya tenbih etmişti:

— Nazife beş on gün ayağına basmıyacak, siz varın gelin, basın ocağa kütükleri, yiyin, için, mısır patlatın, keyfinize bakın.

Komşu kadınlar bu teklife sevindiler. Bunlar Nazife hanım gibi bana kötü gözle bakmıyorlardı. Ben şehirli bir kızdım.

Şerif efendi, sabahleyin, evden çıkmadan kahvaltı ediyordu. O muhakkak çorba içiyordu. Ömer'e tenbih etmişti. Kümesten aldığı yumurtaların ikisini bana verecekti.

Ben bu yumurtaların ancak birini yiyordum. Bir çanak da süt içiyordum. Şerif efendi yememe, içmeme çok dikkat ediyordu. Yukarıda, oturma odasında da bir ocak vardı. Bu da yakılıyordu.

Ben yemek işlerine yardım ediyordum. Ama çok boş vaktim kalıyordu. Bir pencere önünde oturup düşünüyordum. Nazife hanım:

— Bak, bak, dışarıya iyice bak, diyordu. Belki bir geçen olur.

Kadınlar ona darılıyorlardı:

— Nazife, ne istiyorsun şu Allahın garibinden? Kimi kimsesi kalmamış. Düşmüş ocağınıza.

Nazife kadın:

— Siz bilmezsiniz o yılanı, diyordu.

Şerif efendi yufka ekmeğini yemediğimi görünce Ömer'i bakkala yollamış, somun dedikleri, bizim bildiğimiz mayalı ekmeği aldırtmıştı. Artık her gün iki ekmek geliyordu. Şerif efendi yemekte bulunduğu için benim neleri yediğimi görüyordu. Bazen, yemek üstüne, testiden bir bardak pekmez koyar:

— İç şunu, derdi.

Kilerden bana ceviz sucuk, pestil, ceviz, filan veriyordu. Akşamları da yattığım odanın kapısını açtırtır, soğuğun kırılmasını isterdi.

Nazife hanımın, ayağı incindikten sonra biraz rahat ettim. Bulgur pilavını, fasulyeyi, çorbayı ben pişiriyordum. Sofrayı hazırlıyordum. Kadın basamaklara otura otura aşağıya, yemeğe iniyor, artık akşam yemeğine kadar orada kalıyordu.

Sabahleyin erken kalkıldığı gibi akşam da erken yatılıyordu. Ben kışın kaloriferli eve alışıktım. Üşüdüğüm için üstüste giyiniyordum. En büyük korkum, hasta olup yatmaktı.

Bir de, boş vakitlerimde canım sıkılıyordu. Evde Kuranı Kerim'den başka okunacak kitap yoktu. Kuran yazısını da ben bilmiyordum. Bir akşam Şerif efendiye söyledim. O da Ömer'i çağırdı:

— Bakkala söyle, dedi. Haftada bir iki gazete de bizim eve getirsin.

İlk gazete geldiği zaman çok sevindim. Tarihi eskiydi ama ne kadar yazı varsa ezberlercesine okuyordum, sonra da dikkatle saklıyordum.

Bir gün Şerif efendi bana sordu:

— Baban memur adamdı, değil mi?

— Evet.

— Üvey anana aylık bağlandı mı ondan.

— Bağlandı. Ayda otuz iki bin lira alırdı.

— Ne yaptı bu parayı?

— Apartmanın masraflarına karşılık tutar, kalanını yerdik. Sonra Cezmi beyle evlendi, bu aylık kesildi.

— Neye senin üstüne çevirmediler?

— Kimse bunu akıl etmedi.

Bir akşam bir mektup kâğıdı ile bir zarf, bir de tükenmez kalem almış ve beni çağırmıştı:

— Bilge, ben söyliyeyim, sen bir bir yaz.

Şerif efendi bana şu mektubu yazdırdı:

«Candan aziz kardeşim, Cezmi efendi. Hatırınızı sorar, Tanrıdan sağlık ve selamet dilerim. Eşiniz hanıma da selam ederim. Canım kardeşim. Bu mektubu alınca bir avukata bir dilekçe yazdırt. Bilge'ye babası Necmi beyden yetim aylığı bağlatsın. Okul çantasında okul için çektirdiği resimleri ve nüfus kâğıdı sureti varmış. Necmi beyden Semiha hanıma aylık bağlanmışmış. Bunu da bulup buluşturup avukata veresin, her ne masraf olursa ben hemen yollarım. Maaşı da bu kasabaya, malmüdürlüğüne yollasınlar».

Selam kelamdan sonra mektubun altın imzaladı ve bir defa bana okuttu, sonra zarfa koyduk, kapattık ve Şerif efendi, ertesi gün aldı gitti.

Nazife hanım rahat yürüyemiyordu. Benim, ya da Ömer'in omuzuna dayanıyordu. O mutfaktaki divanda oturur, benim yemek pişirmemi, sofra kurmamı seyreder, ara sıra, çay, ayran gibi şeyler isterdi.

Artık hiç bir kapı ve dolap kilitlenmiyordu. Çam kütüklerini ocağa getiriyor, onların yanışını seyrediyordum. Bir iki defa Nazife hanımın yıkanmasına yardım ettim. Her gün telleri kalın olan yağlı saçlarını tarıyor, başında topuz yapıyordum.

Benim hiç şikâyet etmeden kendisine hizmet etmem kadını kısa zamanda değiştirdi. Zaten komşuları da onu azarlıyorlardı:

—Nazife, elin yetimi ile uğraşma. Kimsesi yoksa Allahı var. Sonra senden davacı olur.

Ya korkudan, ya da ben kendisinin işine yaradığımdan Nazife hanım bana ara sıra «Kızım» demeğe başladı. Kış günü Ömer hemen hemen evin içindeydi. Benim gazete okumama şaşıyordu. Birgün:

— Ömer, dedim. Sen niye okuyup yazmayı öğrenmedin?

— Benim kimim kimsem yok, dedi. Kim okutacak beni?

—Boş vakitlerin var. Ben sana okumasını öğreteyim.

— Benim aklıma girmez ki bacım?

Köyün bakkalından bir defter aldırttım. Büyük büyük harflerle alfabeyi yazmağa başladım. İşi kolay tarafından alıyordum. Be, a ba. iki tane yazınca baba oluyor. Para, kara, yara, dede, dere, tepe.

Böyle böyle Ömer bayağı ezberliyor, yazılı defteri alıp gidiyor, hergün ezberlediklerini tekrarlıyordu.

Şerif efendi buna hiç karşı gelmedi. Ömer'e:

— Göreyim seni, dedi. Okumayı, yazmayı öğren.

Ömer evin işine, alıp getirme işlerine, damdaki iki ineğe ve eşeğe bakardı. Ocak yakmak, odun getirmek, su çekmek de onun vazifesiydi.

Ona damda üşüyüp üşümediğini sordum:

— Bacım, dedi. Orada iki inek var. İnekler sıcak hayvan olurlar. İnsan hiç üşümez.

Bir iki defa dama gittim. Hakikaten orası ılıktı. Sanki ocak yanıyordu. Evin hayatına, eve gelip gidenlere alışmıştım. Belki Şişli'deki apartman hayatını aramıyacak kadar rahattım. Yavaş yavaş da havalar bahara dönmeye başladı. Artık gündüzleri çokluk sıkılmıyordum. Bir iki komşu çocuğu vardı. Onlar geliyor, derslerini çalıştırmamı istiyorlardı.

Anaları da benim tatlılıkla ve usanmadan ders anlatmamı beğeniyor ve bana yün çorap, boyun atkısı gibi hediyeler veriyorlardı.

Dersleri zayıf olan iki kızı da epeyce yetiştirdim. Öğretmenleri çocuklardaki bu değişikliğin nedenini aramışlar, Şerif efendinin evindeki yetim kız çalıştırıyor, demişler.

Okul beş sınıflıydı. Öğretmenler yakın köylerden gelen çocukları da okutuyorlardı. Her çocukla ayrıca uğraşmalarına olanak yokmuş.

Nazife hanım bana hamur tutmasını, yufka açmasını da öğretiyordu. Bu işleri yapmaktan memnundum. Daha ancak onbeş yaşındaydım. Yaşamaktan bıkmamıştım. Yeni yeni ümitler beliriyordu içimde.

Şimdi sabahları Nazife hanım:

— Bilge, diyordu, bugün ne yemek yapacaksın?

— Sen ne istersen onu yaparız yenge, diyordum. İstersen bir pirinç lapası dökelim. Bir de pestil ezeriz, olur biter. Yok, istersen yağda patates kızartayım, yerken bir iki soğuk kavurma koyarız üstüne.

Yemeklerin pek fazla çeşidi yoktu. Çorba muhakkak bulunuyordu. Buna ben de alışmıştım. Çay yerine sabahleyin bir un çorbası içiyordum. Ama bu çorbayı ben yaptığım zaman yumurta ile terbiye de yapardım, Şerif efendi:

— Bilge, diyordu. Bu çorbaya senin elin değmiş. Ne yaptın bunâ.

Ben işe el koyduktan sonra herkes kendi tabağına yemeğe başlamıştı. Kaplar fazla kirleniyordu ama ben buna razıydım. Bir tepsi içine koyarak biz ne yersek Ömer'e de veriyorduk.

Şerif efendi bir akşam bana müjde verdi. Kardeşi Cezmi efendi, aylık bağlama işini bir avukata vermiş. Avukat gerekli işlemleri yapmış. Kasabanın malmüdürlüğüne yollamışlar. Yaşım küçük olduğu için, bana mahkeme bir vasî tayin etmeliymiş.

Şerif efendi:

— Havalar yumuşadı, dedi. Yarın seninle kasabaya gidelim. Ömer damdaki arabayı çıkartsın. Ağıldan da bir kısrak getirip arabaya koşsun.

Ben heyecanlandım. Babamdan aylık bağlanması hem içime dokunmuş, hem de beni sevindirmişti.

Nisan ayı idi, havalar bayağı düzelmişti. Bütün ağaçlar çiçeklenmiş, yaprаklar büyümüş, ekinler fışkırmış, dağların rengi değişmişti.

Şerif efendinin bir sepet arabası vardı. Yaylıydı. Dört tekerlek üzerine oturtulmuş, çok hafif bir arabaydı.

Adamın koyunlarının, diğer hayvanlarının barındığı ve iki çobanın sürekli olarak baktığı ve çıkan süt güğümlerini hayvanlara yükleyip kasabaya götürdükleri bu ağılda tamam ikiyüz koyun vardı.

Biz ertesi sabah hazırlanan arabaya bindik. Şerif efendi:

— Ömer, dedi, buralardan ayrılma. Kasabadan bir isteğin var mı?

Ömer kasılıp kaldı, başını önüne iğmişti. Şerif efendi:

— Söyle de... dedi. Atla deve değil a.

— Ağam, bağışla beni, ben tel isteyecektim.

— Ne teli?

— Sc ı geli.

— Peki bunda çekinecek ne var?

— Utandım ağam.

— Peki, inşallah unutmam.

Sepet araba gayet hafifti. Şerif efendi oturduğu yerde arabayı kullanıyor, benimle de konuşuyordu:

— Bilge, bu oğlanla neden ilgileniyorsun?

— Amca, genç çocuk. Çok terbiyeli. Benim gibi kimsesi de yok.

— Böyle deme kızım. İnsanın hiç kimsesi olmasa Allahı vardır. Allah bir kulundan geçmez.

— Doğru diyorsun amca, ama Allah bir kuluna yardım için başka kullarına görev verir.

— Yani onların aracılığı ile o kuluna yardım eder mi diyeceksin?

— Evet amca.

— Tamam. Tamam ama bu oğlana okuyup yazma öğreteceksin de ne olacak?

— Ne bileyim, okuyup yazma herkese lazım. Belki birgün bir köyde muhtar olur, belki askerlikte mektup yazar. Eline bir yazı alınca okur.

— Köydeki adama okuma çokluk gerekmez ama neyse. Bari öğreniyor mu?

— Epeyce okuyor amca.

Eşeğin ayağı ile dört beş saatte geçtiğimiz köyle kasaba arasındaki yolu iki saatte aldık. Yarı yolda, o kaynağın başında durduk. Şerif efendi arabayı ağacın altına çekti.

— Biraz soluk alsın kısrak, dedi. Yavru yapacak.

Utandım, birşey söylemedim. Kısrağın karnı epeyce şişti. Şerif Efendi ona su içirdi. Sonra yeniden yola çıktık. Kasabaya varınca arabayı, bir ara sokağa çektik. Doğru noterin yazıhanesine gittik, ihtiyar bir adamdı. Bir başkası ile tavla oynuyordu. Şerif efendiyi tanıyormuş. Hemen ilgilendi.

Orada vekâletname yazıldı. İki tanık bulundu. Bir de dilekçe yazıldı. Bunu da malmüdürlüğüne götürdük.

Meğer babamdan bağlanan üç aylık yetim maaşının emri oraya bizden önce gelmiş. Şerif efendiye tamam yetmişbeş bin lira para saydılar. Oradan çıktık, dışarıya sandalyeler ve masalar konmuş bir kahvenin önünde oturup birer çay içtik.

Şerif efendi:

— Artık paralısın, dedi. Bir isteğin varsa gelmişken alalım.

Bir pantolon, bir diş fırçası, bir saç tarağı, sonra dikiş makinesi yağı ile yassı pil aradım. Şerif efendi:

— Pilleri ne yapacaksın? dedi.

— Yükün üstünde bir radyo var, dedim. Tozunu alırken gördüm.

— Eyi ya, ee, yağ ne olacak?

—Nazife yengemin dikiş makinesi var ya.

— Bırak şu karıyı sende, bir iğneye iplik geçiremez.

— Ben teyzemin evindeyken dikiş dikerdim amca.

— Oldu, onu da aldık. Senin ağzına soktuğun fırçan var ya!

— Benim var, bunu da Ömer'e hediye edeceğim.

— Bak sen! İstedi mi oğlan?

— Hayır, ben görüyorum, dişlerine hiç bakmıyor.

— Eyi ya. Eee, tel istediydi.

Teli de aldık. Ayrıca kasabadan taze kesilmiş, yarım koyun, şeker, çay, kahve gibi şeyler aldık. Yeniden yola çıktık. İkindiye doğru aç acına vardık eve. Şerif efendi:

— Etleri doğrıyayım da hemen kavur, çömleğe bas, dedi.

Az birşey yemek yedik. Ben hemen dikiş makinesine koştum. Kapağını açtım. O güne kadar hiç bakılmamıştı. Belki kırk yıl önce alınmıştı. Nazife hanım tepeme dikildi:

— Ben ölmeden malıma mı kondun? dedi.

— Yok yenge, dedim. Senin makinen. Çalıştırmazsak büsbütün tıkanır kalır. Komşular makineyi kullanmadığın için alay ediyorlar.

— Kim karışırmış benim makineme?

— Kimse karışmaz yenge. Ama senin sandığında top top basmalar var. Bir ikisini alıp sana bir entari dikelim.

— Sen mi dikeceksin ?

— Ben yalnız aşiftelik değil, dikiş, biçki de öğrendim yenge.

Kadın ilk defa eliyle başımı okşadı:

— Senin aşifteliğin yok kızım, dedi. Amcana yanlış yazdırmış o övey anan. Sen iyi kızsın, eyi.

— Sağol yenge. O basmalardan bir ikisini çıkart. Kat yerlerinden yıpranır.

— İyi bildin.

Makineyi çalıştırdığım gibi radyoya da pilleri taktım. Aşağıda oturduğumuz, gelenleri aşağıdaki odaya aldığımız için, radyoyu da oraya koyduk. Bu radyo bana İstanbul'u getirdi. Doğduğum şehir, apartman dairesi, yalı, Boğaziçi gözlerimin önüne geldi.

Bir hafta ancak geçmişti ki Şerif efendi, akşam yemeğinde:

— Bak, dedi. Babalığın şu mektubu yazmış. Hemen bir oku.

Şerif efendi el yazısını pek güç okuyordu. Ben mektubu okudum:

«Candan aziz ağabeyim, avukat için yolladığın parayı aldım. Kendisine teslim ettim. Bu iş tamamlandığı için biz de çok sevindik. Gelgelelim şimdi bir mesele var.»

«Yarı hissesi Necmi beyden karım Semiha'ya kalan, yarı hissesi de Bilge'nin olan eve alacaklı çıktı. Tamam altı milyon lira para veriyor. Bütün masrafları da kendisi yükleniyor. Biz satmak istiyoruz. İşler çok durgun, ötekinin, berikinin gümrük işlerini kovalamakla para kazanılmıyor. Bir dükkân açmak istiyorum. İnsan üç milyonu bankaya koysa şu kadar faiz getirir de bey gibi yaşar. Gayri sen bu işe el koy. İşi Bilge'ye anlat, tez elden bize de bir mektup yaz. Bilge hissesini satacak olursa, aylık bağlatan avukata bir vekâlet yollasın. Bu işi noterler iyi bilir.»

Mektup selam kelamla bitiyordu. Teyzemden filan hiçbir bilgi yoktu. Şerif efendi bana düşünmek için zaman bıraktı.

Ben ertesi gün kendisine:

— Amca, dedim. Ben Cezmi beyden hiçbir kötü mua-

mele görmedim. O benim bir günahım olmadığını anlamıştı. Üvey anneme gelince, beni çok kırdı. Neme lazım, geçinip gitsinler, ama ben artık onlarla bir arada oturmak istemem. Zaten beni barındırmadılar. Apartman dairesini satalım.. Semiha hanımla benim ilişiğim kalmasın.

Şerif efendi beni tekrar yanına aldı. İstanbul'daki avukatın adına vekalet vermek için, kasabaya bir daha gittik. Bu sefer kendime beyaz bir pantolonla keten ayakkabılar aldım.

İşimiz bitirdikten sonra köye geldik. Pantolonu giydim, Şerif efendi baktı baktı.

— Kendin için mi aldındı bunu? dedi.

— Evet, dedim.

— Ben Ömer'e aldın sandımdı.

— Ömer'e daha fazla bir şey alırsam söz olur amca.

— Kimse söz etmez kızım. Biz seni iyi anladık.

Komşuya giderken başına örtmesi için aldığım renkli eşarp, Nazife hanımı çok sevindirmişti. Böyle küçük şeylerle insan dost kazanabiliyordu. Pantolona gelince, Şerif efendi:

— Delikanlılar gibi pantolon giymeni beğenmedim, dedi.

— Öğretmenlerin hanımları giyiyor, muhtarın kızları giyiyor, İstanbul'dan gelen kızlar, kadınlar giyiyor, ben giyince ayıp mı olur?

Şerif efendi:

— Yok be kızım, dedi. Biz çokluk alışmamışız da.

— Haklısın amca. Ben ancak ata bindiğim zaman giyerim.

— Yok, sen istediğin zaman giy. Bir şey diyeceğim yok.

Ben evin içinde biraz da bildiğim gibi tertip yapıyordum. Yemek masasına bir kâse içine bahçeden topladığım çiçekleri koyuyordum. Tertemiz yıkanmış cam bar-

daklar herkesin tabağının yanında duruyordu. Testiden bu bardaklara temiz su koyuyordum. Benim yüzümden yufka ekmeği kalkmıştı evden, Ömer her gün üç somun getiriyor, birisini kendisi yiyordu.

Bu somunları dilip ortadaki tabağa koyuyordum. Masanın örtüsü tertemizdi. Hazırlık bitince onları yemeğe çağırıyordum. Onlar otururken de tepsiye hazırladığım yemeği Ömer'e veriyordum.

Seslendiğim zaman Ömer koşup geliyor, tepsiyi alıyor, yüzüme bakmadan:

— Sağ ol bacım, diyordu.

Şerif efendi benimle şaka ediyordu:

— Ömer'in aşı biraz geç kalsın, acelesi mi var?

— Amca, delikanlı adam, çalışıyor, o da acıkmıştır.

— He, biz eşeğin yemliğine yem koymadan kendimiz aş yemeğe oturmayız. Bize bağlı, bizim beslediğimiz hayvanları korumamız gerekir.

Damda iki tane inek vardı. Yeni doğurmuşlardı. Yavrularını korumak için yanlarına gittiğimiz zaman boynuzlarını savuruyor, bizi korkutmak istiyorlardı. Ben bu iki ana ineği kendime alıştırmıştım. Dama girer, ıslak bir bezle bu hayvanların gözlerinin çevresini siler, boynuz diplerindeki kırıntıları, kepekleri temizler, hatta boynuzlarını ve ayak tırnaklarını silerdim.

Onları Nazife hanım sağıyordu. Yalnız, hayvanlar sütlerini bırakmak istemiyor, kendilerini kısıyor, kadın onların karınlarına yumruk vuruyordu.

Kaç defa yalvardım:

— Vurma yenge, bu ana işte. Yavrusuna süt saklıyor.

Nazife hanım:

— E, biz bunları boşuna mı besliyoruz? derdi. Süt buzağıya da yeter bize de.

— Sana sütünü koyuverir mi?

— Bakalım yenge.

Birgün denedik. İnekler başlarını çevirip bana baktılar. Sütlerini de bıraktılar. Bu ineklerin boyunlarına mavi boncuktan birer dizi yaparak taktım.

Bir iki akşam sonra, Şerif efendiye kahvesini götürmüştüm. Nazife hanım:

— Ağa, dedi. Gayri beni köyüme yolla!

Şerif efendi:

— O neye? dedi.

— Neye olacak, aşı Bilge pişirir, bulaşığı Bilge yıkar, inekleri Bilge sağar, kahveyi Bilge pişiririr, benim işim ne burada?

Şerif efendi:

— Sen evin direğisin, dedi. Bu kız bize geldiyse evlat diye geldi. Sen de, ben de, çocuk yüzü gördük mü? Nedense Tanrı ne bana, ne de Cezmi'ye evlat verdi?

Nazife hanım:

— Eyi çıktı bu kız, dedi. İlle kötü laf dimeğe hiç gelmez. Bir beddua etti mi insanın ayağını, kolunu kırar.

— Yengi, dedim. Ben sana beddua etmedim. Allah razı olmaz dedim.

Nazife hanım:

— Öyle dedin, dedi. Ya sana el kaldıran, seni öldüresiye döven teyzengil ne oldu ki?

— Bilmiyorum, dedim.

— Senin suçun yoksa suç kimdeydi, bir sormak var?

— Kime soracağım yenge. Ben dayağı yedim uslandım.

— Sen dayağı hak etmemişsin kızım. Boşuna yemişsin o dayağı.

Şerif efendi:

— Bırakın artık bu lafları, dedi.

Sonra bana sordu:

— Ee kızım. Daire satılınca alacağın üç milyonu ne yapacaksın?

— Bunu düşünmedim amca, dedim. Herhalde görüp göreceğim rahmet budur. Önce bir bankaya yatırmak, faizi ile geçinmek isterim.

— Burada geçinmiyor musun kızım?

— Allah razı olsun. Yanınızda birşeye ihtiyacım yok.

İlkbaharda tarla işi, bağ bahçe işi çok oluyordu. Ömer sabahtan akşama kadar evin çevresinde çalışıyor, bazen bağlara gidiyordu. Şerif efendi de kısrağı alakoymuştu. Her sabah bir süre bağlara gidiyor, dolaşıyor, ağıla uğruyor, öğleden sonra da muhtarlığa gidiyordu.

Köyün bir takım işleri vardı. Buna muhtarlar, köy kurulu karar veriyordu. Çok büyük olan köyün işleri de büyüktü.

Mayıs gelmeden okullar tatil edildi. Köylü çocukları, büyük küçük, kız erkek, bağ bahçe işlerinde çalışıyorlardı.

Martta çıkan civcivler kanatlanmış, içlerinde mini mini horozlar belirmiş, bembeyaz kuzular koşuşmağa, melemeğe başlamıştı. Yaz başlangıcı köyde insanı ferahlatıyor, yeni ümitler getiriyordu.

Öte yandan Ömer de verdiğim dersleri belliyor, bir deftere alfabesinde gördüğü yazıları geçiriyordu. Altı ay içinde bu delikanlı okuyup yazmayı bayağı ilerletmişti.

Köye geleli iki yıl olmuştu. Artık benim cep harçlığım vardı. Şerif efendi bu parayı alıp getiriyor ve bana veriyordu. Benim para harcamama gerek kalmıyordu. Ancak büyük şehirden ısmarladığım kitaplar için para verirdim. Bu kitaplar, insanların bilgilerini arttıracak şeylerdi. Artık yukarıdaki odayı iyice benimsemiş ve oraya yerleşmiştim.

Şerif efendi ile Nazife hanım benim hiç bir işime karışmıyorlardı. Hatta bana iş görmek için söz söyledikleri

de yoktu. Ben yapılacak işleri bilir, Nazife hanım bir işe kalkarsa elinden alırdım.

Çalışıp faydalı olmak bana rahatlık veriyordu. Sonra çekiliyordum odama. Orası benim vatanım, memleketim gibiydi. Küçük penceresinden dağları, ovayı karşıda görünen köyleri seyrediyordum.

Ben okuyup öğretmen, ya da büyük bir memur, nihayet bileğinde altın bilezik bulunan bir sanatkâr, veya çalışan ve faydalı olan bir insan olmak isterdim.

Kader beni bir köye atmıştı. Hiç tanımadığım insanların arasındaydım. Beni artık yadırgayan yoktu. Köy beni sindirmişti sanki. Şerif efendi ile karısı beni yavaş yavaş bir kız evlat kişiliğinde görüyorlardı.

Şerif efendi, hayli uyanık bir insandı. Uzun süre askerlik yapmıştı. Daha önce iki kadın almıştı. Bunlardan da çocuğu olmamıştı. Nazife hanımın da çok genç yaşta ölen kocasından sonra bu adamla evlendiğini öğrenmiştim Şerif efendi altmışbeşlik bir erkekti. Karısı da ellisine gelmişti. Ama bakan onu kocasından daha yaşlı sanırdı.

İlk kocası öldükten sonra uzun süre babasının evinde, tarlada, bahçede ve damlarda çalışmış, ekin biçmiş, tarla sürmüş, ot yolmuştu. Onu asıl ihtiyarlatan bu işlerdi.

Şerif efendinin uyanıklığına, etraflı düşünmelerine karşılık kadın çok basitti. Hani adam onu karşısına alıp iki lakırdı edemezdi. Ama kadın evinin işini yapıyor ve varlıklı olan kocasına bağlı görünüyordu.

İkinci yılın sonunda, İstanbul'daki daire satılmış, bankaya net olarak üç milyon lira gönderilmişti.

Ben bu parayı harcamak istemiyordum. Babamdan bağlanan aylık beni fazlasıyla idare ediyor, hatta sağa sola hediyeler alıyordum. Bir türlü paraya kıyıp alamıyan Şerif efendiye, sakalını düzeltmek için bir makas

bir çakı, bir tesbih, Nazife hanıma tarak, terlik, entari, çorap, küçük küçük köylü kızlarına kurdeleler almıştım.

Tabii bu arada Ömer'i unutamazdım. Çok hakikatli, çok candan bir delikanlıydı. Hani ateşe atla desem atlardı.

Bu yakınlığı, bu fedakârlığı için Şerif efendi bana:

— Kızım, dedi. Bu oğlan cahil. Cahil olmasa da insan kendisine sahip olamaz. Sana sevdalanıverir. Sen böyle köylü bir oğlana varmazsın. Vebal alırsın, sen çokluk uğraşma, yakınlık gösterme bu oğlana.

Bunu ben de farkediyordum. Hatta Nazife hanım, evde yalnız kaldığımız zaman bana Ömer'den söz ederken:

— Senin sevdalı, diyordu.

Sonra, bir gün:

— Bak kızım, demişti. Bu oğlana okuma yazma öğretirsin, aşını, suyunu sen verirsin, yanına çağırır konuşturursun, avare olduğundan geçtim, sana tutulursa ağa bu oğlanı atar evden. Günaha girersin.

Şimdi bu sözleri ben de haklı buluyordum. Temiz pak bir gençti. Yüzündeki ayva tüyleri çenesine doğru inmiş, kaşlarının kalınlığında bıyıkları belirmişti. Kendisine para vererek gidip saçlarını düzeltmesini söylediğim zaman, berber onun sakallarını da kesmişti. Şerif efendi, Ömer'i görünce böyle bir temizlik yapılmasına pek kızmış, yanından ayırmadığı sopasını kaldırarak bağırmıştı:

— Kime danıştın da yolundun? Biz burada eşşek başı mıyız?

Ömer kıpkırmızı kesilmiş, başını önüne eğmişti. Ben araya girdim:

— Amca, suç benim. Ben tıraş olmasının yasak olduğunu bilmiyordum.

Şerif efendi Ömer'i savdıktan sonra:

— Bak kızım, dedi. Burası köylük yer. Burası senin

memleketin değil. Huyunu suyunu bilmediğin yerdesin. İnsan gurbete düştü mü oradakilere uymalı.

— Amca, ben doğru bildiğim şeyi yaparım, dedim. Oğlanın yüzünü gözünü tüy basmış, ne olur tıraş olursa. Bak şu bahçede otlar bitti mi hemen temizletiyorsun. Ama bundan sonra ben bir şeye karışmam.

Şerif efendi sigarasını sarıp yaktıktan sonra:

— Bilge hanım kızım, dedi. Sen kötü iş yapmadın. Ama ben bu oğlanı yanıma aldım. Onun her işine karışırım. Ayağında potur vardı, sen bir pantolon aldın, sırtında basma gömlek vardı, sen kalktın beyaz gömlek aldın, bir de kollarını sıvattırdın. Oğlan her sabah saçını tarar, dişlerini fırçalar, eliyle üstünü başın süpürür. Bunları yaparken bana danışmadın.

— Bundan sonra bir lokma ekmek yemek için bile sana danışacağım amca.

Ben kalktım, yukarıya çıktım. Adamcağız geldi yanıma.

— Kızım, dedi. Sen benim evladımsın. Kısmet oldu yanımıza geldin, evimize tat tuz geldi. Bu evde yalnız senin sesin yeter. Ne dilersen yap. Ben yaşlı bir adamım. Benim kusuruma bakma.

— Benim seni rahatsız etmeğe hakkım, yok dedim.

— Yok be kızım, dedi. Sen bize geldin, az iş etmedin. Biz ocağın başında yere çöker, iki kat yemek yerdik. Tavuklar gibi bir kaba el uzatırdık. Sen şehir âdeti getirdin bize. Cam bardakla su içmek benim de hoşuma gidiyor. Şöyle ışığa doğru bir tuttun mu taze suyu görüyorsun. Biz toprak çanaklarla su içerdik, bakır maşrapayı başımıza dikerdik. İçine börtü böcek mi düşmüş, bilmezdik. Yattığımız yataklığın bile kırmalı bir eteği var. Haftada iki kez analığını hamama sokuyorsun. Gayri ekşimiş yemek gibi kokmuyor kadın. Bakıyorum, üstünde incecik bir gömlek var.

Şerif efendi bir hayli sayıp döktükten sonra elini başıma da koyarak okşadı ve çekilip gitti.

Eeee, ne yapayım. İş yok güç yok. Sırasında can sıkıntısından boğuluyorum. Ömer'in derli toplu olması köye bir zarar mı verir. Oğlan bayağı şehirli bir delikanlıya döndü. Yatıp kalktığı damdaki kerevetin yanında bir raf var. Burada kırık bir ayna, bir tarak duruyor. Okuyup yazma öğrendiği kitapları da yanında. Onun da içi kalkmış. O da giyim kuşam, süs arıyor.

Bir yıl içinde okuyup yazmayı hayli öğrenmişti. Beşinci sınıf çocuklarından aşağı kalır yeri yoktu. Yalnız diğer dersleri bilmiyordu. Onu okula yollayıp beşinci sınıfın kitaplarının listesini aldırttım. Daha sonra Şerif efendi de kasabadan bu kitapları alıp getirdi. Günde bir iki saat, boş kaldıkça Ömer çalışmağa başlamıştı.

Şerif Efendi oğlanın bu başarısına şaşmıştı. Ama bana:

— Kızım, dedi. Aşk olmayınca meşk olmaz derler, anladın mı?

— Anladım, dedim. Bizimle ilgisi ne?

— Hani diyeceğim şu ki, bu oğlana, bir şeyi on defa söylesen aklında tutamazdı. Senin karşında uykudan uyanır gibi oldu.

— Amca ben tatlılıkla konuşurum.

— İşte benim de diyeceğim o ya. Bak bunca yıllık inek sağar yengen. İnekler ona süt sağdırmazlar, ya bakracı teper, ya da kendilerini kasıp süt bırakmazlar. Sen kim oluyorsun da bu ineklere sözün geçiyor.

— Ben bu köye düşmüş, Allahın bir garibiyim amca.

— Allah bir kulundan geçmez kızım. Benim diyeceğim. tatlılıkla senin her işi yaptırdığındır.

— Ben insanları, hayvanları seviyorum amca. Ben yem versem civcivler tepeme çıkıyor, elimden yiyorlar.

Şerif efendinin bana karşı tutumu çok iyi idi. Hemen

her istediğimi kabul ediyordu. Nazife hanımın ayağından şalvarı çıkarttırmış, ona güzel, allı güllü bir elbise dikmiştim. Kadının ayağında ince çoraplar vardı, yün çoraplarıyla hamal gibi gezmiyordu. Bazen başına bir eşarp bağlatıyordum. Uçları sırtına doğru sarkıyordu.

Dikkat ettim, bu köylü kadınların içinde vücutları çok güzel olanları var. Ama şalvarın, kar kat giysilerin altında kaybolmuşlar. Nazife hanım benim yaptığım rötuşlarla en az kasabalı bir kadın oldu. Bu değişiklikten Şerif efendi de memnundu. Adamcağız yeniden bir kadın almış gibi canlanmıştı. Yalnız ara sıra:

— Nazife, diyordu. Böyle bahçeye filan çıkma. Beni irezil etme.

Kadın:

— Çıkmam ağam, diyordu. Ben senin için giyinir, taranırım.

Şerif efendinin arabaya koşulan kısrağı yumuşak başlı bir hayvan. Bir de yavru yapmıştı. O da ana işte. Aklı fikri yavrusundaydı. Tay boyunca büyüdüğü halde arada bir memesine saldırıyordu.

Ben, öğleden sonra, bir aralık kısrağa eğer vurduruyor, pantolonumu ayağıma giyerek bağ arasındaki yollardan gidiyor, bir gezinti yapıyordum. Başı boş tay arkamızdan geliyor, ya da önümüz sıra bir koşu tutturuyordu.

Köylülerden bir kısmını tanımıştım. Bunlar, nerede rastlasam bana güler, hatır sorarlardı.

Yalnız, evlenme çağındaki kızlar biraz çekingen duruyor ve benim kıyafetimi garipsiyorlardı.

Bunların içinde eve kadar gelip dikdikleri bir elbiseyi prova ettiren, ya da dikişlerin makinesini çekmek isteyenler vardı.

Çoğu iri yarı olan bu kızları ben hep güleryüzle karşılıyor, özene bezene elbiselerini dikiyor, vücutlarına otur-

tuyordum. Geilrken iki yumurtadan, iki karış cevizli sucuktan tutun da, dut kurusuna, erik kurusuna, bir çanak bala kadar yiyecek getirenler oluyordu.

Bir kısmı fakirdi, getirecek bir şeyi yoktu, yalnız:

— Hanımabla, bir işiniz varsa görüverem, derlerdi.

Evden ve bahçeden pek az ayrıldığım halde köylülerin çoğu beni tanıyordu. Belki kahvede konuşuluyor, belki gazete almamız, orada bir radyonun sesinin dışarıya taşması benimle ilgili görünüyordu.

Şerif efendi pek titiz bir insandı. Dedikoduyu hiç sevmezdi. Köylüler onun hatırını sayıyorlardı.

Ben geldim geleli, tarlaların, bahçelerin ürünlerinden eve getirilenler arasından Şerif efendi bir şeyler seçiyor:

— Ömer, diyordu. Şu koz sepetini öğretmenlere götür de yesinler.

— Ömer, su üzümleri okula götür, Ali beye ver, benden de selam et.

— Ömer, şu yağ topaklarını beş öğretmene de ayrı ayrı ver. Sor bakalım başka bir istekleri var mı?

Sonra pekmez kaynatıyorlardı. Üzümler sıkılıyor, şırası alınıyor, kazana koyup haynatılıyordu. Küplere, testilere doldurulan bu pekmezler satılıyor, yetecek kadar evde de alakonuyordu.

Adını ağzıma almak istemiyorum, ama Selma teyzem bana hayli ev işi öğretmişti. Biraz biçki de biliyordum. Sevim ablam böyle işlere hiç yanaşmaz:

— Allahını seversen anne, terzi mi olacağım? derdi.

Kadının bana gücü yetiyor ve sözü geçiyordu. İşte şimdi yine teyzemi hatırlayınca burnumun direği sızlamız, yanaklarıma iki damla yaş inmişti.

Nazife hanım:

— Hay ocağın batmasın, ne oldun be kızım? dedi.

— Yediğim dayak aklıma geldi yenge, dedim.

— İnsanın başına çok işler gelir be kızım. Çıkart gayri aklından.

Evet, her şeyi unutmak lazım. Okumayı, öğretmenliği, büyük bir memur olmayı unuttuğum gibi.

At gezmeleri benim çok hoşuma gidiyordu. Ömer'in içi rahat etmiyor, uzaktan uzağa beni takip ediyordu.

Yalıda, ya da Şişli'de yaşarken, hayvanlarla ilişiğim olacağı aklıma mı gelirdi. Hatta ilk günlerde, köyde, ahırın kapısı açık kalır da o kocaman ineklerden biri dışarıya çıkar, beni boynuzuna takarak savurup atar diye korkardım.

Şimdi hayvanların yanına gidiyorum. Hatta onlara arkamı dönüyordum. Şerif efendi bile sesleniyordu:

— Kızım ardında inek var, boynuzu değmesin sana.

Hayır, ben bu ineklerden korkmuyordum. Gözlerini siliyor, boynuz diplerinin kepeklerini kazıyor, tüylerini fırçalıyordum. Gerdanlarını kaşırken gözlerini kapatıyor ve boyunlarını ileriye uzatıyorlardı.

Bir kaç defa ben ahırdan çıkarken ineklerden biri arkamdan möööö diye bağırmış, Nazife hanım söylenmişti:

— Allahın hikmeti. Gitme demek istiyor besbelli.

Arasıra bir ekmek parçası, tatlı bir yemiş vermekle hayvanlar insanı çok seviyorlardı. Ahırın önünde, geceleri başıboş bırakılan yaşlı köpek, yalnız yal yiyordu. Kepek gibi mısır unu gibi bir şeyleri su ile karıştırıp çorba gibi yaparak bu hayvana veriyorlardı. Köpek yal denilen bu yemeğini şak şak içiyordu. Başka birşey yüzü gördüğü yoktu.

Her zaman gelen komşulara bile hırlayan, kötü kötü bakan köpek beni çok seviyordu. Ömer bile:

— Bacım, şu ite çok yaklaşma, belli olmaz, kapıverir, diyordu.

Ne diye kapacak beni? Ara sıra bir peynir parçasını,

yarım dilim böreği aşırıp önüne attığım zaman aklı başından gidiyor.

Kısrak da öyle. Şerif Efendi ağır vücudu ile bindiği zaman hayvan herhalde sıkıntı çekiyor. Ama ben nihayet elli, ellibeş kiloyum. Sonra boynuna doğru sıyrılıp ayağımı aşırıyorum. Tabii, ara sıra avucumdan yalattığım toz şekerin de büyük etkisi oluyor.

Hayvanların, Tanrının verdiği bu lezzetli yemeklerden mahrum kalmalarına aklım ermiyor. Kepeğin, kurutulmuş otun, hele o samanın ne tadı var? Bundan beslenmeleri nasıl mümkün oluyor?

Bunu Şerif Efendiye de söyledim:

— İlahi kızım, dedi. Sofra kurup da tatlısıyla, tuzlusuyla yemekleri dizip, kısrağa, ineklere buyur mu edeceğiz. Onlar yediklerinden gerekli besini alıyorlar. Şu koyunlara bak. Yedikleri yeşil ot. Ama bunun içinden yağ da bağlıyor, bol bol süt de veriyorlar.

Benden çok o haklı. Ama ben hayvanları seviyorum, onların tatlılıklarından hoşlanıyorum. Biz her çeşit yiyeceği yiyoruz, tatlı, tuzlu, ekşi, mayhoş. Ama onlar bunlardan yoksun.

Şerif efendi :

— Sen yemene bak kızım, diyor. Allah hayvanları ot yemeleri için yaratmış. Onlar yediklerinden şikâyetçi değiller. İlle sen onları çok seviyorsun, boğazından geçmiyor, içine sinmiyor.

⁂

Ömer kıtasından mektup yazmış. Yirmi bir yaşında askere alınmıştı. Onun ayrılışından sonra Şerif Efendi bir başka yanaşma buldu. Bu evli bir adamdı. Karısını da alıp gelmiş, dama yerleşmişti.

Ben, köye geleli artk dört yıl olmuştu. Tamam onsekiz yaşımdaydım. Biraz boylanmış ve kilo almıştım.

Ara sıra, Şerif efendi:

— Bilge hanım kızım, diyordu. Sana çok alıştık. Evimize neşe getirdin. Ama sen bir şehir kızısın, sana köyler yaramaz. Bir bildiğin var mı?

— Hayır, diyordum. Ben büyük şehre küstüm. Burada rahatım iyi. Sizleri, hayvanları, komşuları, ağaçları seviyorum.

Ağaç sevgisi de bir kavak ağacından geliyordu. Önümüzde, biraz sağa doğru, set üstünde birkaç kavak ağacı vardı. Orada yıkılmış, kerpiçleri ufalanıp toprak olmuş bir de ev kalıntısı.

Birgün orada bir adam görmüştüm. Balta seleri duymuş, neden sonra bahçeye çıkınca, yaşlı bir adamın kavakları kesmekte olduğunu görmüştüm.

Bir tek kavak ağacı kalmıştı. Adam onu da devirmeğe hazırlanıyordu. Yanına gitim. Neden ağaçları kestiğini sordum:

— Keresteciye satacağım, dedi.

— Bu ev senin miydi?

— Evet. Benim oğlan burada otururdu. On yıl var, çekti gitti.

— Demek bu tarla senin?

— Evet, benim.

— Neye böyle boş duruyor?

— Buncacık toprakta ne olur ki?

— Bari sat.

— Kime satayım? Alan bir evlik yerl ne yapsın?

— Peki kavaklardan kaç para alacaksın?

— Eh altı tane kavak var. Yüzer kâğıttan bana bir yol parası olur.

— Sen bu ağacı kesme.

— Neye kesmiyeyim?

— Ben bu kavağı çok seviyorum.

— Ben de ağaçları severim, ellerimle diktim bunları. Ama neyliyeyim ki, kalktık şehre göçtük.

— Sen kestiklerini al, git, buna ilişme. Ben bu bir evlik yeri parasını verip senden alırım.

— Sen kimsin ki?

— Ben Şerif Efendinin yanında duruyorum.

— Hani şu şeherli gız?

— Tamam.

— Şerif Efendi buraya para verip almaz, işine yaramaz.

— Ben alırım.

Adam bir dönüm kadar yeri bana bin liraya bıraktı. Buna Şerif Efendi de şaştı. Ama hiç itiraz etmedi. Köyde alım satım kolay oluyor. Ertesi gün köyden aldığımız yazı ile kasabaya gittik, yazıldı, çizildi, ihtiyarın yerini ben aldım. Sülün gibi kavak da kesilmekten kurtuldu.

Bu kavak, ötekilerden daha boylu ve daha düzgün. Resim gibi bir duruşu var. Ona bakarak rüzgârın ne taraftan estiğini anlamak mümkün. Güneş de batarken en son bu kavağın uç dallarında kızarıyor ve sönüyor.

Şerif Efendi :

— E kızım, dedi. Bir evlik yer aldın, bir de ağacın var. Şimdi ne etmek istersin.

— Bu arsayı temizletelim, set duvarını da onartalım. Oraya bir çardak kuralım, arada bir orada otururuz. Daha iyi görüyor ovayı.

— Sen bilirsin kızım.

Şişli'deki dairenin satışından bana yollanan üç milyona dokunmamıştım. Üç yılda bu para ikibuçuk milyon lira faiz getirmişti. Artık bankada beş milyonum vardı. Kalan parayı da istediğim gibi harcıyordum.

Fakat kendi başıma bir ev yaptırmağa hiç niyetim yoktu. Şerif Efendi kasabadan demir borular getirtti. Bun-

larla mükemmel bir çardak yaptırttı. Hem bu okadar güzel oldu, o kadar beyenildi ki öğretmenler bile «Bilgenin çardağı» diye oturmağa geliyorlardı.

Bu setli arsanın çevresini de demir parmaklıklarla çevirttirdim. Bahçeden oraya doğru bir geçit yaptık. Yaz sıcaklarında çardak gölgelikti ve insan orada rahat bir nefes alabiliyordu.

Çardağın önüne büyükçe bir de havuz yaptırdık, etrafına çiçekler dikdik. Kuşlar bu havuza gelip su içiyorlardı. Sonra toprak kurbağaları belirmişti. Bunlar bana çok hazin gelen bir sesle «vırrrrrnnn» diye ötüyorlardı. Sonra ateşböcekleri köyde de vardı. Bunlar ışıklarını yaka söndüre dolaşıyor ve belki aradıklarını buluyorlardı.

Tabii bu ateşböcekleri bana yalıyı ve eski günleri hatırlatıyordu. Artık vurulan yerlerimde acı yoktu. Ama ne zaman düşünsem gözlerim doluyordu.

— Ben ne suç işlemiştim?

— Bu aşiftelik nereden çıkmıştı?

İşte okuyacak, öğretmen olacak olan Bilge bir köye atılmıştı. Orada yaşıyacak ve artık, belki orada ölecekti. Anasız, babasız, kimsesiz.

Bu kimsesizlik beni zaman zaman çocukça hareketlere zorluyordu. Gidip ineklerin, ya da kısrağın boynuna sarılıyordum. Bu ağzı dili olmayan hayvancıklar halleriyle bana karşılık veriyorlardı. İnekler başlarını koluma sürüyorlardı. Kısrak ellerimi kokluyordu.

Yeni yanaşmanın karısı bana sesleniyordu:

— Gızım ,inek süsecek seni, geri dur.

İneğin süseceği yoktu. Ben onun boynuna asılıyordum. Boynuzlarını bir ağaç dalı gibi zorluyordum. Ellerime kollarıma değen sıcaklıkları beni hoşlandırıyordu.

Bu hayvanlar kendilerini kasıp, süt erini bırakmadıkları zaman ben gidip onları okşuyor veya avucumdaki ceviz parçalarını, ya da bir iki bademi yediriyordum. Bu

hayvanlar beni sevdikleri kadar hiç kimseyi sevmiyorlardı.

İşte yoklukta sevecek akraba bulmuştum. Bir ineğin yüzünü insanın koluna sürmesi kadar hisli bir okşayış olamaz. Hayvanlar böyle yapınca ben onlara sarılıyor ve öpüyordum. Sonra konuşuyordum bu hayvanlarla. Yanaşmanın karısı istediği kadar:

— Hanımım, bu hayvanlar insan dilinden anlarlar mı ki? desin.

Bazen emzikli hayvanları güneşlendirmeğe, bağ yollarına çıkartıyordum. Herkes eline bir sopa alarak hayvanları yöneltiyordu. Ben sadece seleniyordum, arkamdan geliyorlardı. Çit kenarlarında beğendikleri otları yemelerini bekliyordum. Öğretmenler:

— Bilge hanım, diyorlardı. Koskoca hayvanlardan nasıl da korkmuyorsunuz?

— Ben insanlardan korkuyorum, diyordum.

Ömer'e okuyup yazmayı öğretmem okulda da takdirle karşılanmıştı. Askere gideceği sırada dilekçe verilmiş ve dışarıdan ilkokul bitirme imtihanlarına girmesi mümkün olmuştu. Belki biraz eksiği vardı, ama köyde ilkokuldan çıkan çocukların çoğundan daha bilgili olmuştu Ömer.

Sonra okula gitmemiş yetişkin kızlar da vardı. Bana iki kişi ders almağa geliyordu. Kara kara gözlü, beyaz tenli, eleri katılaşmış gelinlik kızlar. Bunların içinden arkadaş ediniyordum.

Haziran geceleri, bahçede, ay karanlığında otururken bazen Şerif efendi, bazen Nazife hanım geliyordu yanıma. Kadın gelirse hemen:

— Amcan yattı. diyordu. İhtiyar adam. Yoruluyor besbelli.

Sonra bana ateşböceklerini gösteriyordu:

— Allah bunları neye böyle ışıklı yapmış ki?

— Bunlar biribirlerini arıyor diyordum.

— Bunun gündüzü yok mu ki buluşsunlar.

— Bazı hayvanlar gece geziniyorlar. Baykuşlar, yarasalar gibi. Allah onlara böyle emir vermiş.

— Eeee, Tanrının da bir bildiği var ki böyle eder.

Bu basit ve kafası pek az işleyen kadınla uzun boylu konuşmağa imkân yoktu. Ama evi için canla, başla çalışıyordu.

Köyde ancak birkaç evde dikiş makinesi vardı. Bunlar makinelerini ortaya çıkartmıyorlardı. Halbuki Nazife hanımın makinesi yüzünden hemen her gün ya öğretmen aileleriden, ya da köylüden bize gelenler oluyordu.

Köy eskiye çok bağlıydı. Alışkanlıklarını kolay kolay bırakmıyorlardı. Giyim kuşam hususunda da erkekler kadınlara pek göz açtırmıyorlardı. Bir genç kadın ne kadar güzel olursa olsun, bir takım giysiler altında bu güzelliği örtülüyordu.

Ama dikkat ettim, köyde ayağına ayakkabı giyen erkeklerin çoğu üç parmak ökçeli ayakkabılar giyiyorlardı.

Bana, bütün kapıları kilitliyerek bir yudum su içmeme meydan vermeyen Nazife hanım, içinde alınlık altınlarını, beşibirliklerini, takım takım, inceli kalınlı bileziklerini koyduğu sandığı bile kilitlemiyordu artık.

— Fadime bir iş için eve girerse göz kulak ol kızım, diyordu.

Bu cahil kadın para ve altın canlısıydı. Ama benim çok yumuşak huylu bir garip kız olduğuma inanmıştı. Köylüler bunca yıllık öğretmenleri ve onların ailelerini bile yadırgarken benim köyde özel bir yerim olmuştu.

Atla bir yere giderken çocuklar durup bakar ve yüzlerinde tatlı bir gülücük belirir, eğer içlerinden birini okşarsam koşarak evine gider ve annesine bu okşayışı uzun uzun anlatırdı.

Şu, bilaiğimiz şamfıstığı var ya. Hani minimini midye-

ye benzeyen, iki kabuğu ayrılınca içinden fıstıki yeşil, tatlı bir yemişcik çıkan fıstık. İşte sık sık ondan aldırıyordum. Kasabadaki bayat da olsa yine birer avuç verdiğim çocukların çok hoşuna gidiyor, fıstık dolu bir avucunu öteki avucu ile de koruyarak koşuyor, evlerinin yolunu tutuyorlardı.

Bütün sevgilerimi, bütün ilgimi İstanbul'da kaybetmiştim. Köyde biraz güç olmuştu ama, kaybettiğim her şeyi bu insanlardan kazanmıştım. Hayvanlar bile beni seviyorlardı.

Bir iki defa Şerif efendi bana sormuştu:

— Kızım, bunca paran var, babandan kalma aylığın da var. İstanbul'a gitmek için bir niyetin var mı?

— İstanbul'a mı? Hayır, diyordum. Belki birgün başka bir şehre giderim. Ne için soruyorsun amca?

— Senden ayrılması güç olacak kızım. Böyle bir niyetin olursa kulağımıza koy. Birden şaşmayalım.

— Şimdilik aklıma geldiği bile yok.

— Bak kızım, geldin yetiştin maşallah. Yalnız olmaz. Gelgelelim bu köyde sana koca olacak erkek de yok.

— Ben evlenmeyi düşünmüyorum amca.

Nazife hanım da benim gitmemden korkuyordu. Eh, hakkı da vardı. Ben ona bir şey giydirirsem Şerif efendi darılmıyordu.

Yavaş yavaş kadının kalın kaşlarını bile inceltmiştim. Temiz ve kendisine yakıştırdıklarını giyiyordu. Elleri eski hışırlığını, katılığını kaybetmişti. Boynuna bir tek altın takıyordu. Sol elinde iki bilezik vardı. Kulaklarına mavi bir küpe takıyordu. Ufacık, mine çiçeği gibi birşey.

Şerif efendi, onunun önünden arkasından bakıyor ve bana:

— Bu karı da nereden çıktı, diyordu.

Sonra başını sallıyordu:

— Ah sen Bilge, ah sen.

Ama memnundu. Karısı köyde herhangi rençberlikten emekli bir kadınken, şimdi Nazife hanım, olmuştu. Artık Nazifegil değildi. Zaten evin içinde başka bir hava vardı. Benimle birlikte gelen bir İstanbul havası kaplamıştı evi.

Köyde terzi yok. Erkekler urbalarını kasabadaki terzilere ısmarlıyorlar. Şerif efendi de bayram öncesi bir lâcivert elbise ısmarlamağa kalktı. Ben de peşine takıldım. Terzi elinden iş gelen bir adam. Ölçü alırken:

— Potur istemez, dedim. Şehir işi olsun.

Şerif efendinin ağalığı tuttu:

— Hele bak, dedi.

Ben yılmadım:

— Sen beni dinle. Kalçalarını biraz genişçe tut. Babalığım ne olsa potura alışık. Ceket de şehir kesimi. Öyle sırtı aynalı değil.

Hemen giyinecekmiş gibi büyük bir mağazadan iki kat beyaz gömlek, lâcivert çorap, bir fötr şapka aldık. Lâcivert kravatı da unutmadık. Ayakkabıları siyah ve üç parmak topukluydu.

O bayram eve gelenleri Şerif efendi, gayet düzgün kesilmiş beyaz sakalı ve taranmış saçlarıyla, yeni elbisesiyle karşıladı.

Gelenlere ikramlarda bulunduk. Dereden tepeden konuştular. Giderlerken herbirinin cebine birer mendil kondu. Çocuklar doyasıya şeker yediler. İki fakir kızcağızı da ben giydirmiştim. Birer şehir kızı olmuşlardı.

Bayram benim için de ferah geçti. Yaşantımdan memnundum. İstanbuldayken, bayram öncesi teyzem gelir, beni alır, önce çarşı pazar dolaştırır, tepeden tırnağa giydirir, yalıya öyle götürürdü.

Eh, artık benim kimseye ihtiyacım yoktu. Nur içinde yatsınlar, anamla babamdan kalan dairenin hissesi satılmış, elime büyük paralar geçmiş, bu para durduğu yerde bereketlenmişti.

Kasabadan ısmarlamış, bir de renkli televizyon almıştık. Bu televizyon dünyayı ayağımıza getirdiği gibi, komşuları da bizde topluyordu. Özellikle genç kızlar utana sıkıla televizyon seyretmeğe geliyorlardı.

Gitmeğe, görmeğe gerek var mı? İşte İstanbulu, Ankarası, İzmiri, Bursası karşımıza geliyor, bol bol denizi seyrediyorduk.

Evin ikinci katındaki küçük ve tek pencerli odam bana şimdilik yetiyordu. Bomboş bir ovaya, mor mor dağlara, karşı sırtlara ve güçlükle seçilen uzak köylere bakıyordum.

Ovadaki yolda kamyon ve yolcu otobüslerinin geçmesinden başka hareket yok. İnsan ister istemez, nefesini tutarak bu araçların arkasından, kaybolunceya kadar bakıyor.

Bir de, çok yükseklerde geniş daireler çevirerek uçan kartallar var. Şerif efendi bunlar için:

— Bakma böyle yüksekten dolandıklarına, diyor. Bunların gözleri çok keskindir. Onca yukarıdan yerde olup biteni görürler. Bir yılan bağrını sürtse, bir kurbağa hoplasa hemen dikilirler aşağıya doğru. Aldıkları gibi yine çıkarlar yükseğe.

Bu kara kuşlar, biraz yakından geçecek olsalar, bahçedeki horoz hemen garip bir ses çıkartarak alarm veriyor, tavuklar piliçleri çağırıp bir köşeye siniyorlar.

Horozların bu sorumluluklarına ve uyarılarına bakarak hayvanların toplu yaşantılarına şaşmamak olanaksız.

Ateşböceklerinin ışıklarını yaka söndüre dolaştıkları bir Haziran ayı içindeydik. Bu geceler, bu toprak kurbağalarının mırıltıları, bu sessiz, ama ışıklı ateş böckeleri bana hep İstanbul'u ve yalıyı hatırlatıyordu.

O gece, tek başıma ovaya karşı ay karanlığında oturmuş, saatlerce ovayı ve ateşböceklerini seyretmiş, sonra odama çıkarak yatmıştım.

Yıllardan sonra ve ilk defa rüyamda teyzemi gördüm. Karışık ve sıkıntılı bir rüya idi bu. Bir türlü aklımı toparlayıp nasıl gördüğümü hatırlıyamadım.

Sabahleyin kahvaltıda Şerif efendiye söyledim.

— Sana bir haber olmalı, dedi. Hayırdır inşallah.

— Kim beni arıyacak amca, dedim?

— Ne bileyim! dedi. Dünya bu. Bildiğin gibi ben kasabaya iniyorum, oradan bir istediğin var mı?

— Sağ ol amca, birşeye gerek yok.

Şerif efendi askerden dönmüş olan Ömer'e arabayı koşturmuştu. Adamcağız bindi. Kısrağı dürtüşledi. Fakat hayvan başını çevirdi, bana baktı. Ömer:

— Seni bekliyor bacım, dedi.

Hayvanın yanına gittim, alnını, yanaklarını okşadım. Araba toprak yolda sessizce ilerledi ve köşeyi döndü.

Öğle yemeğinden sonra Şerif efendi geldi. Daha bahçeye girer girmez:

— Sana bir emanet gelmiş Bilge, dedi. Bir yazı filan olmalı.

Bana kalınca bir zarf verdi ve:

— Nazife, diye seslendi. Ben birşey yemedim. Şu gelen zarfı merak ettim de tez davrandım. Ben acım, elini çabuk tut.

Ömer'e de seslendi:

— Oğlum, kısrağı biraz zorladım, terlidir. Aman dikkat et.

Zarfı aldım, yukarıya çıktım. Odamda, divanın üstüne oturdum. Pencereden gelen ışıkta sarı ve kalınca zarfı inceledim.

Üzerinde benim adım vardı. Ama köye Şerif efendinin

adına yollanmıştı. Zarfı açtım. İçinden önce bir mektup çıktı.

Bu mektupta şöyle yazılıydı :

«Kardeşciğim Bilge, annemi kaybettikten sonra, senin adresini bulmak için çok uğraştım. Bir iki gazeteye ilân bile verdik. Hiçbir sonuç çıkmadı. Şişli'deki ev satılmıştı. İçinde yabancılar vardı. O civardaki komşuların hiçbiri üvey anamı, üvey babamı bilmiyordu. Yalnız senin köye yollandığını duymuşlardı.»

«Hangi köye?»

«Günlerce, haftalarca kafa yordum. Üvey baban, belli başlı bir yerde çalışan bir insan değil. Ayak üstü dolaşan, şunun, bunun işini yapan bir komisyoncu.»

«Babam çarşıdaki dükkânı bir başkasına kiraladı. Yalıda oturuyor. Nihayet kira almağa gittiği bir gün üvey baban Cezmi beyin yoldan geçtiğini görmüş, koşmuş, yakalamış. Seni sormuş. Üvey baban:»

«— Bu kızın suçu neydi bey? demiş. İnci gibi kızı böyle öldüresiye dövmek için size ne kötülük yaptı?»

«Babam yalvarmış yakarmış bu adamdan adresini istemiş. Cezmi bey: »

«— Ne olduğunu bilmiyorum, demiş. Ben onu köye, ağabeyimin yanına yolladım. Üç yıl önce daireyi sattık. Bilge vekaletname yollamıştı. Satıştan ele geçen parayı kendisine yolladık. Daha sonra ben arkasını aramadım, ağabeyim de bana birşey yazmadı.»

«Bilgeciğim, bu adresi alınca hemen kaleme sarıldım, sana bu mektubu yazıyorum. Ağlamadan, güçenikliğini belli etmeden, temiz kalbinle düşünerek oku ve hepimizi affet.»

«Annem iki yıl önce öldü. Ben evleninceye kadar sinirli, huzursuz ve acılı bir kadındı. Bana daima:»

«— Kızı kendi haline bırakmamalıydım. Onun sevgiye ihtiyacı vardı, onu tatlılıkla avutmalıydım, diyordu.»

«Sonra, bazen sinir krizlerine yakalanıyor, yüzü gözü seyiriyor:»

«— Sevim, diyordu, ben onu tokatladıkça bütün yetimliği, bütün öksüzlüğü ile yüzüme bakıyor: «Ben sana ne yaptım teyze?» diye ağlıyordu. Benden başka güvenecek kimsesi yoktu. Bana sokulmak, sarılmak istiyordu. Ben onu yere çarptım, vurdum vurdum vurdum.»

«Annem bu sahneyi bilmem kaçıncı defa anlatıyor ve her defasında da katıla katıla ağlayarak bir baygınlık geçiriyordu.»

«Bir defa babam apartımana gitmiş, üvey annenden senin köye yollandığını öğrenmişti. Annem:»

«— Kız okuyacaktı, öğretmen olacaktı, kendisini kurtaracaktı, diyordu.»

«Bir zaman böyle geçti. Annem tamamiyle kendi aşırı titizliğinin cezasını çekiyor ve ıstırabından eriyordu.»

«Sonra, bitişik yalının sahibi Saide Hanım birgün bize geldi ve Cemil beyle benim aramda bir anlaşma olduğunu, el birliği ile bilzeri evlendirmeyi teklif etti.»

«Annem zayıf, hasta ve çok sinirliydi:»

«Saide hanım, dedi. Oğlunuz Cemil bey bana emanet olan öksüz ve yetim Bilge ile ilişki kurduktan sonra, şimdi de benim öz kızıma mı göz dikti.»

«Saide hanım şaşırmıştı:»

«— Selma hanım, dedi. Bu sözünüzden birşey anlamadım. Cemil size emanet olan Bilge ile ilişki mi kurmuş?»

«Annem hırsla:»

«— Unuttunuz mu? dedi. Bana verdiğiniz mektuplar neydi? Bu boya gelmiş olan oğlunuz daha dünyasını bilmeyen kıza bir takım aşiftelikler öğretmeğe kalkmadı mı? Bu aşiftelik sözünü ilk defa siz bana, benim yüzüme karşı

söylemediniz mi? Benim aslan gibi oğlum, aşiftelerin eğlencesi değil demediniz mi?»

«Onlar konuşurken ben kapının arkasında dinliyor, yerlere geçiyordum. Annem dişlerini sıkıyordu:»

«— Yeter Saide hanım, yeter artık. Ben o çocuğu öldüresiye dövdüm.»

— Kimi dövdün Selma Hanım Bilgeyi mi?

— Evet, oğluna yazdığı mektupların altına ateşböceği adını koyan Bilgeyi»

«Saide hanım ellerini yüzüne kapattı:»

«— Nasıl elin vardı Selma hanım? Ne günahı vardı kızcağızın? Bir İnsan yüzüne baksa yüzü kızarırdı. Ne yaptı sana?»

«— Ne yapacak, aşiftelik yaptı.»

«— O mu yaptı?»

«— Başka kim vardı ki?»

«— Ayol Sevim yok muydu Sevim!»

«— Sevim mi?»

«— Evet, mektupları yazan, sigara içerek, sigara ateşi ile ateşböceği gibi işaretler yapan Sevimdi.»

«Annem düşüp bayıldı. Kadın apar topar çekilip gitti. Ben annemin gözüne görünmek istemiyordum. Annemin ıstırabı korkunç bir derceye varmıştı. Bu şuursuz hiddet ve ıstırap içinde beni öldürebilirdi.»

«Fakat annem bunu yapamadı. Hasta yatağında yatarken beni sorguya çekti. Babamın yanında herşeyi anlattım. Annem:»

«— Sigarayı sen mi içiyordun? dedi.»

«— Ben içiyordum anne.»

«— Sigaranın ateşi ile sen mi işaret yapıyordun?»

«— Evet anne.»

«— Yazdığın mektupların altına ateşböceği adını sen mi koydun?»

«— Ben koydum anne.»

«— Ben o yavrucağı döverken niye gelip bana doğrusunu söylemedin?»

«— Senin halinden korkmuştum anne.»

«Annem beni azarlamadı, bana ağır bir söz söylemedi. Ama sık sık ağlıyor ve kardeşçiğimin mezarında kemikleri sızladı diyordu.»

«Babam da, ben de bu büyük ıstırabın pençesine düştük. Annemin taassubu, ahlâk konusundaki titizliği bizi de perişan etmişti.»

«Evet, sigara ile işaret veren, ateşböcekliği oynayan bendim. Ama hiçbir zaman bu bir aşiftelik derecesine giremez. İki genç arasında bir şakalaşma, bir latife.»

«Babam daha makul bir insandı. Saide hanım annemi yoklamağa geldiği zaman teklifini tazeledi »

« Beyefendi, dedi. İki genç birbiriyle konuşmuş anlaşmışlar. Bunda hiçbir fenalık yok. Ben de sinirlendim, titiz davrandım, ama bakınız aradan bunca yıl geçti. Sevim dürüst bir kız Cemil de fakülteyi bitirdi. Yapılan yanlışlığa çok üzüldü.»

«Babam kadını dinledikten sonra:»

«Saide hanım dedi. İki genç arasındaki bu anlaşmazlık yüzünden bir kurban verdik. Ne istiyorsunuz daha. Sevimi mi? Alınız sizin olsun.»

İşte, böyle başlarından atar gibi beni Cemille evlendirmeğe razı oldular. Babam evdeydi artık, çalışmıyordu. Hemen her gün seni anıyordu.

«Bilge bana kahve pişirir, dökmemek için usul usul yürüyerek getirirdi.»

«Bilge kaç defa, ağzından oltayı çıkartıp rıhtımın taşlarına bıraktığım balığı tutup denize atmıştı.»

«Bilge kayısı pestilini çok severdi.»

«Bilge şamfıstığını midyeye benzetirdi. Kendisine getirdiğim zaman, önce kabuklarını ayıklar, avucunda fıstık-

Teyzemin kızı Sevim, komşu yalıdaki Saidè hanımın oğlu Cemil ile işaretleşiyordu.

ları biriktirir, bana verirdi. Ben onun avucunda ısınmış fıstıkları avucundan yemeğe kalkardım, gıdıklardı çocuk.»

«Babam benim Cemile yazdığım mektupları istedi, aldı, okudu, sonunda:»

«— Selma, dedi. Bunda ne fenalık gördün? Neden birden gözlerin karardı? Bu mektuplar içinde yüz kızartacak ne var?»

«Hakikaten birşey yoktu. Ama annem ateşböceği yazısını görünce aklına gelen sen olmuşsun. Daha önce, yattığımız odada bir iki sigara bulmuş, hatta senin sigara içip içmediğini anlamak için parmaklarına bakmış ve koklamıştı.»

«Mektuplarda sigara ile işaretten söz ediliyor ya, bu işleri yapsa yapsa Bilge yapar. Öksüzün şeytanı çok olur.»

«Evde, aynanın kenarına sokulmuş bir resmin vardı. Okul formasıyla çekilmiş. Kaç defa onu alıp ıstırapla seyreder, senin masum yüzünden içim titreyerek özür dilerken o bunu gördü.»

«— Bak, bak, dedi. Ömrün oldukça bak. Onu mahveden sensin. İnsan olarak, abla olarak benim elimden almadın onu. Ben ona vurdukça mezarında kardeşimin kemikleri sızladı.»

«Bilge, kardeşim, bir insanın daha fazla ıstırap çekmesine imkân göremiyordum. Zavallı annemin yüzünden gözyaşlarına karışan bir zehir akıyordu sanki.»

«Senin suçsuzluğun ortaya çıkınca seni aramağa korktu. Senin yüzüne bakamıyacaktı. Senin kendisini ayıplayacak olan gözlerinden utanacaktı.»

«Ama bizim evlenmemizden sonra, artık bir daha kalkamıyacak olduğu hasta yatağına serildiği zaman bana, babama, Cemile yalvardı.»

«O kızı bulun, o beni affetsin. Herşeyi anlatın ona, dedi.»

«Bir yıl önce, onu annenin yanına, mezarlığa gömdük. Öyle istedi. Ama ne benim düğünüme geldi, ne de Cemil'in tuttuğu eve bir kere olsun adım attı. Bana dargındı. Sessiz, gösterişsiz bir dargınlık.»

«Annem öldükten sonra, babam yalnız kaldığı için, biz de yalıya taşındık. Ama artık ne denizin, ne bahçenin, ne kayıkhanenin tadı kalmıştı. Hele ateşböceklerini görmeyi hiç istemiyorduk. Babam:»

«—Vah, Bilge, vah yavrum, diyordu. İnsana huzur veren, ferahlık veren aydınlık yüzünle nerelerdesin?»

«Bize dinmeyen bir ıstırap, geçmiyecek bir acı bıraktın Bilge. Daha doğrusu biz senin bütün hayatını mahvettik. Kendikedini idareye çalışan seni, bir çiçek gibi koparttık ve ayak altına attık.»

«Kimbilir, o üvey ana ile üvey baba sana nasıl hakaret ettiler. Onların karşısında neler çektin kardeşim.»

Merdiven basamakları Şerif efendinin kalın ve geniş topukları altında gıcırdıyordu. Adamcağız sofaya çıkıp:

— Kızım, diye seslendi. Bak bana kızım.

Gözlerim yaş içinde kapıdan çıktım. İçimde bir sevinç vardı. Buruk bir sevinç.

Yıllarca ceza evinde yattıktan sonra, suçsuzluğu aşlaşılmış bir zavallının sevinciydi bu. Gerçi beni bu köye geldim geleli kimse suçlamamış, bir iki hafta içinde beni anlamışlardı. Ama ben için için yine ıstırap çekmiş, ne yaptığımı, neden ve nasıl aşifte olduğumu kendi kendime sormuştum.

— Hayır haber mi diyordu Şerif Efendi. Hükûmetten mi gelmiş o yazı?

— Hayır, dedim. Teyzemin kızından.

— Ne yazmış ki ağlattı seni?

— Amca, aşıkdaşlık eden o imiş. Teyzem bunu ona konduramamış da beni dövmüş.

— Bunu mu yazmışlar?
— Evet.
— Teyzen mi yazmış?
— Hayır, teyzem ölmüş.
— Peki bu kız ne diye yazıyor sana?
— Ben onun aşıkdaşlığına kurban gittim amca.

Aşağıya indik. Bahçeye çıktık. Akşam gelip çatmıştı. Ömer'in tarlada dolaştırıp yeşil ot yedirdiği ineklerden biri benim kırmızı kazağımı görmüş, bize doğru geliyordu.

Şerif efendi :

— Bak oğlum şuna, dedi. Höstttt!

— Bırak amca, dedim. O bana geliyor.

İnek geldi geldi başını koluma sürtmeğe başladı. Ben de mendilimle onun uzun kara kirpikli gözlerini, kenar kenar kuruladım. Şerif efendiye yemesi için getirilen eriklerden birini ağzına verdim.

Şerif efendi :

— Bunca yıldır hayvanların arasındayım, dedi. İneklerin, kısrakların böyle insana âşık olacağını hiç aklıma getirmedim.

Nazife hanım, elbisesinin kollarını indirerek gelip yanımıza oturdu:

— Eee, dedi. Ne yazmışlar sana?

— Ben teyzemin kızının nârına yanmışım, dedim.

Kadın :

— Belliydi bu zati, dedi. Eee, eyi de olmuş. Böyle bir terslik olmasaydı biz seni nerede görecektik.

— Orası öyle yenge, dedim. Kader, kısmet beni buraya attı. Ben öğretmen olmayı tasarlamıştım, bir köylü olup çıktım.

Kadın bir kolu ile bana sarıldı. Beni sıktı:

— Hep alnımıza yazılanları görürüz kızım. Neler gördük, daha da neler göreceğiz, bilinmez ki.

Evet, insanlar alınlarına yazılanı görüyorlar. Şunun, bunun için çalışmak, niyetlenmek, pek boş. Kader insana bir sille vuruyor, nereden geldiğini, nereye gideceğini şaşırıyor.

Aneciğimin benim için ne güzel niyetleri vardı. Babama bazı eşya ısmarlar ya da bir yerde gördüğünü alırdı.

Kristal bir vazo, gayet güzel işlenmiş renkli bir yatak örtüsü, iri taşlı bir yüzük, bunun gibi daha neler.

Bunlar hep benim büyüdüğüm zamanın süsleri, eşyası olacaktı. Peki ama hani onlar, hani anneciğim, hani onu kaybettiğimiz zaman bir çocuk gibi ağlayarak üzerine kapanan:

— Belma, bizi bırakıp nereye gidiyorsun? diye göz yaşları döken babam.

Bir zaman annesiz olarak yaşamış, üzüntü ile, içim ezilerek okula gitmiştim. Sonra da babasız kaldım.

Beni bakımsız kalmasın diye tekrar evlenen babam bu yabancı kadına hiç ısınamadı. Onun yattığı odaya giremezdi bazen.

— Biraz garipliğim var hanım, derdi. Şurada biraz kendimi toparlamağa çalışayım. Siz rahatsız olmayınız.

Karanlık bir odada, alnını soğuk cama dayayıp otururdu. Orada sabahladığı çok olmuştur.

Ben Sevim ablamın gönderdiği yazıları alıp okuduktan sonra mektubu zarfı ile bir köşeye attım. Herhalde benim için endişe duyan bu ablaya kısa bir mektup yazdım:

«Sevim abla, mektubun bana yeni bir şey öğretmedi. Ben zamanla bu olayda bir yanlışlık bulunduğunu anlamıştım. Merhum teyzem senden en küçük bir hoppalığı ummadığı için aklına ilk gelen ben olmuşum.»

«Öyle ya! Öksüzün şeytanı çok olur, derler.»

«Fakat bu derecede kadar zalimane cezalandırmasına bir neden yoktu. Hangi çağdayız, yeni nesil bir yüzyıl ön-

ceki düşünceleri taşıyabilir mi? İki gencin bakışıp konuşmağa, hatta yazışmaya hakları olamaz mı?»

«Bu dereceye kadar sinirlenerek beni cezalandıracağına, sorsaydı, biraz sıkıştırsaydı, belki kendisi de içinde bir acı, haksız bir davranışta bulunma, günaha girme acısiyle ölmezdi.»

«Ben, bir iki tokatta yere serildiğim zaman sen yalının bir köşesine kaçtın da iki elini kulaklarına tıkadın?»

«Bu yanlış davranışının acısını zavallı teyzem çekti. Sana bukadarcık sataştığım için beni bağışla. Senin yüzünden ben çok ağladım.»

«Daha ilerisi için beni hiç düşünme. En kötü günlerim arkada kaldı. Düşe kalka, ağlaya sızlaya bir düze çıktım. Köydeyim, iyi insanlar arasındayım. Beni evlât gibi seviyorlar.

Hiç, hiçbir şeye ihtiyacım yok. Bir yetim aylığım var. Dairedeki hissemin parasını da bankaya yatırdım. Belki burada bir ev yaptırırım, belki burada evlenirim, kimbilir?

«Yavaş yavaş uygarlık araçlarının hepsini bu köye getirtiyorum. Televizyonum, radyom, mutfakta en iyi ocaklarımız ve araçlarımız var.»

«Kasabadaki kitapçının başlıca müşterisi benim.»

«Dağlar, kırlar, kır çiçekleri, denizden bir damla gibi, çardağın önünde duran havuz, rüzgârın etkisiyle bir deniz gibi dalgalanan ekinler, lohusa şerbeti gibi kokan karanfiller, güller, sonra incecik mine çiçekleri var.»

«Çevremdeki insanlara yararlı olmanın, birşeyler öğretmenin tadı da var. Ben de yeni yeni birşeyler öğrenliyorum. Parmakları, toprak işlerinde uğraşmaktan tahta parçası gibi duygudan yoksun elleriyle, ummadığın bir kadıncağız öyle bir iğne oyası yapıyor, öyle kendi zevkini gösteriyor ki şaşarsın.»

«Bu köye gelirken, Şerif efendinin beni karşılamağa

yolladığı garip bir köylü delikanlısı, bir yanaşma var. Kimsesiz bir genç.»

«Bacım bacım diye etrafımda dolaşan bu kimsesize ben okuyup yazma öğrettim. Hatta daha ileriye gittik. Bütün ilkokul kitaplarını bitirdi, okul bitirme imtihanlarına girerek diploma aldı.»

«Bunun nasıl olduğuna çok şaştılar. Şerif efendi, kaç defa:»

«— Eeee, kızım, dedi. Aşk olmayınca meşk olmaz derler.»

«Hakikaten böyle. Bu zavallı genç, bu kimsesiz ve garip genç askere gitti, geldi. Orada şoför ehliyeti almış. Yirmi dört yaşına geldi. Şerif efendi onu köyden bir kızla evlendirmeğe kalktı. Fakat Ömer:»

«— Ağam, kulun, kurbanın olayım, bana ilişme, dedi.»

«Yakışıklı, gayet temiz giyinen dişlerini ovan, saçlarını tarayan, pantalonu ütülü gezen bir genç. Bana gelip giden kızlar arasında onunla evlenmek isteyen çok.»

«Benim de evlenmeğe niyetim olduğunu zannetme. Köy kayatı hoşuma gidiyor. Geniş tarlalar almayı düşünüyorum. Ömer bu tarlaları sürer, traktörü kullanır, küçük bir çiftlik kurarım, acelem yok.»

«Köyde her aradığımı bulamıyorum. Ama kasabadan ve şehirden getirtmek mümkün. Yeter ki onlara karşı bir istek duyayım.»

«Sana bu satırları, ovaya karşı, erik ağacının altında ve tahta bir sıranın üstünde yazıyorum.»

«Güneşletmek ve yeşil ot yedirmek için çıkartılan ineklerden birl acele acele yanıma kadar koştu. Ömer uzaktan:»

«— Sakın kendini bacım! diye bağırdı.»

«Neye sakınacağım. Hayvanlar beni çok seviyorlar. Başını başıma sürtüyor, kocaman dilleriyle ellerimi, bilek-

lerimi yalıyorlar. Ben de onlara gereken yakınlığı göstererek gönüllerini alıyorum.»

«Burada herşey var. Havuz yapıldıktan sonra bir iki toprak kurbağası dadandı. O hazin mırıltıları ile birbirlerine seleniyor ve bahçenin köşelerindeki taşların arasında barınıyorlar. Biliyorsun ya, bir değnekle onları dürtercik. Zıplayarak kaçarlardı.»

«Yalnız onlar mı ya? Ateşböcekleri burada da var.»

«Işıklarını yaka söndüre dolaşan ve birbirlerini arıyan bu zavallı böcekleri seyrederken yalnızlığı hatırlıyorum.»

«Ne hazin, ama ne de güzeldi o günler. Yalının ancak bir kaç saat güneş görebilen bahçesinde, o tahta sırada otururduk. Bana bir aralık flörtten söz etmiştin, hatırladın mı?»

«Sen sigaranı annene göstermeden, avucunun içinde saklar ve Cemil ağabeye havada yuvarlaklar, zikzaklar çizerek işaretler verirken, o da sana aynı işaretlerle karşılık verirdi.»

«Bu çocukça ateşböceği oyununun sizleri bir araya getirdiğinden çok memnun oldum. Artık ateşböcekleri olarak bahçede birbirinizi aramıyacaksınız. Bana gelince, kaderin beni kaldırıp attığı bu gurbet elde suçsuzların içlerinde duydukları rahatlıkla yaşıyan bir kızcağızım.»

«Ateşböceği»

ÜNLÜ YAYINEVİ,

Öğrencilere daima
en iyiyi ve güzeli sunar.

ÜNLÜ YAYINEVİ - Ankara Cd. 54/8 PAMİR HAN
Tel: 512 06 02 - 512 08 19 CAĞALOĞLU-İSTANBUL

K.D.V.
DAHİL
350 TL.